

การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

THE DEVELOPMENT OF TEACHING PROFESSION BASED ON IDDHIPADA
DHAMMA IV IN PHRAPARIYATTIDHAMMA SCHOOLS
(GENERAL EDUCATION), CHAIYAPHUM PROVINCE

พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๑

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Development of Teaching Profession Based on Iddhipada
Dhamma IV in Phrapariyattidhamma Schools
(General Education), Chaiyaphum Province

Phra Anucha Sirisaro (Raengdee)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirements for the Degree of
Master of Arts
(Buddhist Educational Administration)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2018

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักทศพิธราชธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดอุดรธานี” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(รศ. ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย)

กรรมการ

(รศ. ดร.สำเร็จ ยुरชัย)

กรรมการ

(ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม)

กรรมการ

(เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ. ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม

ประธานกรรมการ

เจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระสุเมิตร อนนทสาโร)

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัย : พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พุทธบริหารการศึกษา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว, กศ.บ. (เคมี-บริหารการศึกษา),

กศ.ม. (การบริหารการศึกษา), พร.ด. (การบริหารการศึกษา)

: พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์, ดร., ป.ธ. ๔, พธ.บ. (ศาสนา),

M.A. (Philosophy), รพ.ม. (บริหารรัฐกิจ), Ph.D. (Social Sciences),

ปร.ด. (การบริหารการศึกษา)

วันสำเร็จการศึกษา : ๙ มกราคม ๒๕๖๒

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ และศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๐ รูป/คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตามตารางของเครซีและมอร์แกน โดยการสุ่มอย่างง่าย และกลุ่มเป้าหมายจำนวน ๑๒ รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .๙๗ และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ t-test และ F-test (OneWay ANOVA) และทศวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .๔๕) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๕๔) รองลงมาคือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๕๔) และด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๔๒) ตามลำดับ

๒. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนาวิชาชีพครู ตามหลักกฤษฎีบท ๔ จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

๓. แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฤษฎีบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้ ๑) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ควรใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมการจัดเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาควรสนับสนุน ให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ๒) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น ควรส่งเสริมการประเมินผล การปฏิบัติงาน ด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและแม่นยำ และ ควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้าถึงแหล่งข้อมูล ข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว ๓) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ควรส่งเสริมการใช้ใช้องค์ความรู้หลากหลาย ในการปฏิบัติหน้าที่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร มุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

- Thesis Title** : The Development of Teaching Profession Based on Iddhipada Dhamma IV in Phrapariyattidhamma Schools (General Education), Chaiyaphum Province
- Researcher** : Phra Anucha Sirisaro (Raengdee)
- Degree** : Master of Arts (Buddhist Educational Administration)
- Thesis Supervisory Committee**
- : Dr. Sompong Chasingkaew,
B.Ed. (Chem-Educational Administration),
M.Ed. (Educational Administration),
Ph.D. (Educational Administration)
 - : Phrakhru Samothankhetkanarak, Dr.,
Pali IV, B.A. (Religion), M.A. (Philosophy),
M.P.A. (Political Administration),
Ph.D. (Social Sciences), Ph.D. (Educational Administration)
- Date of Graduation** : March 8, 2019

Abstract

The aims of this mixed method research were: to study and compare the conditions of the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV (*iddhipāda*, path of accomplishment) in Phrapariyatti Dhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province. The samples of this study were 100 of educational administrators and teachers, selected by simple random based on the Krejcie & Morgan method and the target group included 12 of those selected by purposive sampling. The tools used to collect the data were the questionnaire with its reliability value of .97 and the structured interview. The obtained data were analyzed by the following statistics: Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test and f-test (One Way ANOVA) and the qualitative data were interpreted by the descriptive analysis.

The research results were as follows:

- 1) The mean scores in both overall and studied aspects of the conditions of the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV in

Phrapariyatti Dhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province were at a high level (\bar{X} = 4.24, SD = .45),. The highest can be seen in that of the aspect 'performance based on Iddhipada dhamma IV (\bar{X} = 4.21, SD = .54)', followed by that of 'self-practice based on Iddhipada dhamma IV (\bar{X} = 4.21, SD = .54) and 'learning standard and profession based on Iddhipada dhamma IV (\bar{X} = 4.21, SD = .42) respectively.

2) Classified by their personal factors: state, education and work experience, the comparative mean scores from the study of the samples' opinions towards the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV were different with the statistical significance level at .01.

3) The guideline for the development of teaching profession based on Iddhipada Dhamma IV in Phrapariyatti Dhamma schools (General Education) in Chaiyaphum province is as follows: 1) in terms of the standard of knowledge and professional experience, information technology to promote teaching and learning to focus on students should be used appropriately; learning activities and improve learning quality should be organized continuously and schools should support the development of community learning resources and create the up-to-date communication technology systems information. 2) In terms of work standard, the administrators should support educational institutions collaboration by using electronic media to develop academic administration with other educational institutions; they should promote performance evaluation with modern information systems efficiently and should develop public relations, education management for parents, communities and society to quickly access information sources. 3) Standards of conduct, the schools should promote the use of various knowledge in performing duties and exchanging knowledge with members in the organization with the commitment to encourage students and service recipients to participate in learning plans and the schools should promote the creation of good relations between administrators, teachers and educational personnel in educational institutions.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคลากรหลายด้าน ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งคือ ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์,ดร. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเวลาให้คำปรึกษาและตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้อย่างละเอียด เพื่อให้เนื้อหาของการวิจัยมีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณผู้รู้ทุกท่านที่ช่วยกลั่นกรอง และขัดเกลาวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้มีความค่ามากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยคือ พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร., ผศ.ดร. ธีระศักดิ์ บึงมูม, ผศ.ดร.รัชณี จรุงศิริวัฒน์, ผศ.ดร.ประยูร แสงใส, ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ ตลอดจนถึงคณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และอาจารย์พิเศษทุกท่าน ที่ได้ประสาทวิชาความรู้และคำแนะนำในด้านต่างๆ แก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตาและให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ศิษย์ด้วยความปรารถนาดีอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณผู้อำนวยการตลอดถึงบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดชัยภูมิ ทั้ง ๖ โรงเรียน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ศูนย์บัณฑิตฯ ทุกท่านที่ให้ความเมตตาอนุเคราะห์ในเรื่องเอกสารต่างๆ เพื่อนิสิต สาขาพุทธบริหารการศึกษาทุกรูป/ท่าน ทั้งภาคปกติและสมทบ ที่ได้ร่วมฝ่าฟันอุปสรรคมาด้วยกันจนทำให้มีวันนี้ได้ ตลอดถึงผู้ที่คอยผลักดันและให้กำลังใจ คือ หลวงพ่อพระครูสุวรรณจันทรังษี เจ้าคณะอำเภอหนองบัวแดง ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการให้คำปรึกษาทุกอย่างสุดท้ายขอขอบคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณงามความดีและประโยชน์ที่เกิดจากการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมอุทิศเป็นเครื่องสักการบูชาคุณพระศรีรัตนตรัย คุณบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ครูอาจารย์ ทุกท่าน ที่มีส่วนในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขออนุโมทนาขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุน และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยครั้งนี้

พิมพ์ชื่อผู้วิจัย

๙ มกราคม ๒๕๖๒

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฎ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาของการวิจัย	๓
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๔
๑.๕ สมมติฐานการวิจัย	๖
๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๖
๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู	๙
๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔	๒๐
๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔	๒๙
๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	๓๑
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๕
๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๓
บทที่ ๓ วิธีการดำเนินการวิจัย	๔๕
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๕
๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย	๔๕
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๔๗
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๕๐
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑

	ช
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๑
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๕๓
๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล	๕๓
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป	๕๔
บทที่ ๕ สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๗๓
๕.๑ สรุปผล	๗๓
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๗๔
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๗๕
บรรณานุกรม	๗๗
ภาคผนวก	๘๓
ภาคผนวก ก.	
ภาคผนวก ข.	๙๓
ภาคผนวก ค.	๙๖
ภาคผนวก ง.	๑๐๒
พิมพ์ชื่อภาคผนวก	๑๐๒
ภาคผนวก จ.	๑๐๓
ภาคผนวก ฉ.	๑๑๑
หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)	๑๑๑
ประวัติผู้วิจัย	๑๒๐

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ ๓.๑	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๕
ตารางที่ ๔.๑	แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพ	๕๓
ตารางที่ ๔.๒	สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม และรายด้าน	๕๔
ตารางที่ ๔.๓	สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม และรายข้อ	๕๕
ตารางที่ ๔.๔	สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิ บาท ๔ และรายข้อ	๕๗
ตารางที่ ๔.๕	สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ และรายข้อ	๕๙
ตารางที่ ๔.๖	เปรียบเทียบสภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม สถานภาพ โดย ภาพรวมและรายด้าน	๖๑
ตารางที่ ๔.๗	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับ สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวม และรายด้าน	๖๒
ตารางที่ ๔.๘	เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยว กับสภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสพ การณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	๖๓
ตารางที่ ๔.๙	เปรียบเทียบสภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสพการณ การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน	๖๔
ตารางที่ ๔.๑๐	ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนางานวิชา ชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสพการณ์การทำงาน	๖๕

<p>ตารางที่ ๔.๑๑</p>	<p>ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชา ชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลัก อิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน</p>	<p>๖๖</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๒</p>	<p>ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนา วิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลัก อิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน</p>	<p>๖๖</p>
<p>ตารางที่ ๔.๑๓</p>	<p>ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชา ชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลัก อิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน</p>	<p>๖๗</p>

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๔๓
แผนภาพที่ ๔.๑ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๗๑

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

อักษรย่อในวิทยานิพนธ์หรือสารนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลีและพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การอ้างอิงให้ระบุ เล่ม/ข้อ/หน้า หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ ให้ใช้อักษรย่อตัวพื้นปกติ เช่น ที.สี.(บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี.(ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สीलขนธรรคปาติ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก ๒๕๐๐ และ ทีฆนิกาย สीलขันธรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๓๔

พระสุตตันตปิฎก

เล่ม	คำย่อ		ชื่อคัมภีร์		ภาษา
๑๑	ที.ปา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ทีฆนิกาย	ปาฎีกวรรค (ภาษาไทย)
๑๒	ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มูลปัญญาสร์ (ภาษาไทย)
๑๓	ม.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	มัชฌิมปัญญาสร์ (ภาษาไทย)
๑๔	ม.อุ.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	มัชฌิมนิกาย	อุปริปัญญาสร์ (ภาษาไทย)
๑๕	ส.ส.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	สคาถวรรค (ภาษาไทย)
๑๙	ส.ม.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย	มหาวรรค (ภาษาไทย)
๒๐	อง.ติก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ติกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๑	อง.จตุกก.	(บาลี) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาตปาติ (ภาษาบาลี)
	อง.จตุกก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	จตุกกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๒	อง.ปญจก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	ปญจกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๓	อง.สตตก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	สัตตกนิบาต (ภาษาไทย)
	อง.อฏฐก.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย	อฏฐกนิบาต (ภาษาไทย)
๒๗	ขุ.ชา.	(ไทย) =	สุตตันตปิฎก	ขุททกนิกาย	ชาดก (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๙ การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น^๑

หลักการและมาตรการการพัฒนาบุคลากรตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมวด ๗ วางหลักการและมาตรการที่จะส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามหลักการ วรรค ๔ มาตรา ๙ โดยมีหลักการและมาตรฐานพัฒนาครู ๓ ประการ ดังนี้ ๑) จัดให้มีระบบพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ๒) ส่งเสริมองค์กรวิชาชีพครูให้เข้มแข็งและมีบทบาทหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ และมีอำนาจออกใบประกอบวิชาชีพ ๓) จัดระบบการบริหารงานบุคลากร งานบุคคลของของข้าราชการครู โดยเน้นการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและมีระบบเงินเดือนค่าตอบแทนสวัสดิการเหมาะสมกับวิชาชีพและมีกองทุนส่งเสริมครูในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์^๒

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๓) พ.ศ.๒๕๕๓, หน้า ๔.

^๒ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒, หน้า ๒๘-๓๒.

การศึกษาของคณะสงฆ์ประกอบด้วยการศึกษา ๓ ขั้นตอน คือ ชั้นปริยัติ ชั้นปฏิบัติ และชั้นปฏิเวธ การศึกษาชั้นปริยัติเป็นการศึกษาทางทฤษฎี เพื่อศึกษาพระธรรมวินัยให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพระพุทธวจนะและพระธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในอดีตการศึกษาพระปริยัติธรรมมิได้จัดเป็นรูปแบบของโรงเรียน แต่จัดการเรียนการสอนภายในวัด^๓

ดังนั้นวัดจึงเป็นศูนย์กลางของการศึกษาพระปริยัติธรรม และถือเป็นศาสนกิจอย่างหนึ่งที่พระภิกษุสามเณรจะต้องศึกษา และนำความรู้ที่ถ่ายทอดให้กับประชาชนจุดมุ่งหมายของการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา คือ เพื่อปลูกฝังให้พระภิกษุสามเณร เป็นศาสนทายาทที่มีความรอบรู้ในหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและสามารถนำความรู้ที่ไปอบรมสั่งสอนประชาชนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะยังผลให้เกิดความสงบเรียบร้อยภายในสังคม เกิดความมั่นคงแห่งพระศาสนาและประเทศชาติในส่วนรวมต่อไปสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น ยังคงประสบปัญหาหลายประการกล่าวคือ โรงเรียนมีงบประมาณน้อย งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานตามหลักสูตร ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ขาดการวางแผน ไม่มีการวินิจฉัย สั่งการ และการติดตามประเมินผลอย่างชัดเจน ครูสอนพระปริยัติธรรมยังขาดทักษะในการสอน การผลิตและการใช้สื่อ ไม่มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการเรียนการสอน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน^๔

ส่วนในด้านการบริหารงานธุรการ การจัดเก็บข้อมูลและการเงินนั้น ระบบการจัดการยังล่าช้า ปัญหาต่างๆเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นอย่างมาก ปัจจุบันสังกัดมหาเถรสมาคม โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นเลขานุการ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เป็นโรงเรียนที่เปิดการเรียนการสอนแก่พระภิกษุสงฆ์สามเณรสายสามัญและวิชาพระปริยัติธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย บูรณาการวิชาพระพุทธศาสนาและวิชาสามัญเข้าด้วยกัน วิชาที่เปิดสอนมี ๙ หมวด คือ ธรรมวินัย บาลี ศาสนปฏิบัติ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษ และสุขศึกษาโดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการ^๕

^๓ พระราชวชิรติกุล, กระบวนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๔, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาตรมหาบัณฑิตวิทยาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๑.

^๔ สมศักดิ์ บุญปู่, พระสงฆ์กับการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๓๕๓ - ๓๕๖.

^๕ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, รายงานข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : กองพุทธศาสนา, ๒๕๔๗).

ปัจจุบัน การจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาหลายประการ กล่าวคือ ด้านบุคลากร พบว่า ครูและบุคลากรได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าวุฒิมการศึกษ ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน ไม่มีความมั่นคงในวิชาชีพ ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานภาพเป็นเพียงลูกจ้างของวัด ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ จึงต้องนำหลักธรรมอริยาบท ๔ มาใช้ในการเพิ่มศักยภาพบุคลากร

มาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ^๖

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิจำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๑.๒.๓. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๓ ปัญหาของการวิจัย

๑.๓.๑ การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ปฏิบัติในระดับใด

๑.๓.๒ การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เพื่อจำแนกตาม ตำแหน่งทางการศึกษา ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

๑.๓.๓ แนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ควรปฏิบัติอย่างไร

^๖ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑, เอกสารสรุปผลการประชุมเชิงวิชาการ กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ๒๕๔๙.

๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วยการพัฒนาวิชาชีพครู ๓ ด้าน^๗ ดังนี้

๑. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔
๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔
๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดประชากรที่ศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๖ โรงเรียน

๑.๔.๒.๑ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๔.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๑๐๐ รูป/คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีสุ่ม

ตัวอย่างตามตารางของ (Krejcie & Morgan)^๘ ได้กลุ่มตัวอย่าง ๘๐ รูป/คน

- (๑) สถานภาพ
 - (๑.๑) บรรพชิต
 - (๑.๒) คฤหัสถ์
- (๒) ระดับการศึกษา
 - (๒.๑) ปริญญาตรี
 - (๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี
- (๓) ประสบการณ์การทำงาน

^๗ ข้อบังคับคุรุสภามาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖, (ราชกิจจานุเบกษา., ๒๕๕๖), หน้า ๖๕.

^๘ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น , พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยสารสัน, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

(๓.๑) ระยะ ๑ - ๕ ปี

(๓.๒) ระยะ ๖ - ๑๐ ปี

(๓.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาวิจัยโดยมุ่งศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๖ โรงเรียน ดังนี้ โรงเรียนพุทธธรรมวิทยา, โรงเรียนประจักษ์วิทยานุสรณ์, โรงเรียนวัดกลางเมืองเก่าวิทยา, โรงเรียนวัดชัยภูมิวนาราม, โรงเรียนวัดชัยภูมิพิทักษ์(ผาเก็ง), โรงเรียนวัดป่าหนองดินดำวิทยาลัย

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม-เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๑ รวมเป็นระยะเวลา ๖ เดือน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑.๔.๕.๑ ตัวแปรต้น ประกอบด้วย สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน

(๑) สถานภาพ

(๑.๑) บรรพชิต

(๑.๒) คฤหัสถ์

(๒) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี

(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี

(๓) ประสบการณ์การทำงาน

(๓.๑) ระยะ ๑ - ๕ ปี

(๓.๒) ระยะ ๖ - ๑๐ ปี

(๓.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

๑.๔.๕.๒ ตัวแปรตาม ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ๓^๔ ด้าน ดังนี้

๑. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔

๒. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔

๓. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔

๑.๕ สมมติฐานการวิจัย

๑.๕.๑ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๒ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๕.๓ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน

๑.๖ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เพื่อให้ความหมายของคำหรือข้อความที่ใช้ในการศึกษาเป็นที่เข้าใจตรงกัน จึงกำหนดความหมายของคำที่ใช้ ดังนี้

๑.๖.๑ การพัฒนาวิชาชีพครู หมายถึง ระดับปฏิบัติในการปรับปรุงเกี่ยวกับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงานที่ตนเองรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ประกอบด้วย ๓ ด้าน

(๑) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง ระดับปฏิบัติเกี่ยวกับความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษาซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

(๒) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน หมายถึง ระดับปฏิบัติเกี่ยวกับการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๓) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน หมายถึง ระดับปฏิบัติในจรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

๑.๖.๒ อธิปไตย ๔ หมายถึง หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้นำไปประพฤติปฏิบัติประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการทำงาน

(๑) ฉันทะ(ความรักความพอใจ) คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอ และปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

(๒) วิริยะ(ความพากเพียร) คือ ขยันหมั่นประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง

(๓) จิตตะ(ความคิดมุ่งมั่น) คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำ และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป

(๔) วิมังสา(ความไตร่ตรอง) คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำ มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

๑.๖.๓ การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอธิปไตย ๔ หมายถึง การใช้หลักอธิปไตย ๔ ในการดำเนินการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ

(๑) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอธิปไตย ๔ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา มีใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดทิ้งเอาจิตฝึกใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ

(๒) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอธิปไตย ๔ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน มีใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดทิ้งเอาจิตฝึกใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้

เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะ หรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๓) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยเอาจิตฝึกฝนใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

๑.๖.๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่วัดจัดตั้งขึ้นในที่ของวัด หรือธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ซึ่งในที่หมายถึง โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ

๑.๗ ประโยชน์ที่ได้รับ

๑.๗.๑ ได้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๒ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ได้ข้อมูลพื้นฐานการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๗.๓ ได้แนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยนำเสนอหัวข้อต่อไปนี้

- ๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู
- ๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔
- ๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔
- ๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ
- ๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ๒.๖ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๙ (๑) (๑๑) (๑๒) และมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๖ ประกอบกับมติคณะกรรมการคุรุสภา ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๕๖ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๖ และครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๖ วันที่ ๒ กันยายน ๒๕๕๖ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ คณะกรรมการคุรุสภาจึงออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพไว้^๑ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑ มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓.

ข้อ ๖ ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือเทียบเท่าหรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้

- ๑) ความเป็นครู
- ๒) ปรัชญาการศึกษา
- ๓) ภาษาและวัฒนธรรม
- ๔) จิตวิทยาสำหรับครู
- ๕) หลักสูตร
- ๖) การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน
- ๗) การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
- ๘) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- ๙) การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้
- ๑๐) การประกันคุณภาพการศึกษา
- ๑๑) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษา เป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปีและผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังต่อไปนี้

- ๑) การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน
- ๒) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะ

ข้อ ๗ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้

- ๑) การพัฒนาวิชาชีพ
- ๒) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- ๓) การบริหารสถานศึกษา
- ๔) หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- ๕) กิจการและกิจกรรมนักเรียน
- ๖) การประกันคุณภาพการศึกษา
- ๗) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

๑) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

๒) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและต้องมีประสบการณ์ในตำแหน่งหัวหน้าหมวด หรือหัวหน้าสาย หรือหัวหน้างาน หรือตำแหน่งบริหารอื่น ๆ ในสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสองปี

ข้อ ๘ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารการศึกษา ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการบริหารการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้

- ๑) การพัฒนาวิชาชีพ
- ๒) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- ๓) การบริหารการศึกษา
- ๔) การส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
- ๕) การประกันคุณภาพการศึกษา
- ๖) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

- ๑) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าแปดปี หรือ
- ๒) มีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษามาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือ
- ๓) มีประสบการณ์ในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงมาแล้วไม่น้อยกว่าสามปี หรือ๔) มีประสบการณ์ในตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้อำนวยการกลุ่ม หรือเทียบเท่ามาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

๕) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอน และมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง หรือบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่าหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้อำนวยการกลุ่ม หรือเทียบเท่า รวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่าแปดปี

ข้อ ๙ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพดังต่อไปนี้

(ก) มาตรฐานความรู้ ประกอบด้วยความรู้ ดังต่อไปนี้

- ๑) การพัฒนาวิชาชีพ

- ๒) การนิเทศการศึกษา
- ๓) แผนและกิจกรรมการนิเทศ
- ๔) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
- ๕) การวิจัยทางการศึกษา
- ๖) นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
- ๗) การประกันคุณภาพการศึกษา
- ๘) คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

(ข) มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

๑) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี หรือมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษารวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี

๒) มีผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพและมีการเผยแพร่

ข้อ ๑๐ สารະความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

หมวด ๒ มาตรฐานการปฏิบัติงาน

ข้อ ๑๑ ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

- ๑) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
- ๒) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน
- ๓) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ
- ๔) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้จริงในชั้นเรียน
- ๕) พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ
- ๖) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์โดยเน้น

ผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน

- ๗) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ
- ๘) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน
- ๙) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์
- ๑๐) ร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์
- ๑๑) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- ๑๒) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในทุกสถานการณ์

ข้อ ๑๒ ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษ ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

๑) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

๒) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับการพัฒนาของผู้เรียน บุคลากร และชุมชน

- ๓) มุ่งมั่นพัฒนาผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้เต็มศักยภาพ
- ๔) พัฒนาแผนงานขององค์การให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง
- ๕) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการบริหารจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ
- ๖) ปฏิบัติงานขององค์การโดยเน้นผลถาวร
- ๗) ดำเนินการและรายงานผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ
- ๘) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
- ๙) ร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานอื่นอย่างสร้างสรรค์
- ๑๐) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา
- ๑๑) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการในหน่วยงานของตนได้
- ๑๒) สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์

ข้อ ๑๓ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

๑) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

๒) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

๓) มุ่งมั่นพัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เต็มศักยภาพ

๔) พัฒนาแผนการนิเทศให้มีคุณภาพสูง สามารถปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง

๕) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

๖) จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

๗) ดำเนินการและรายงานผลการนิเทศการศึกษาให้มีคุณภาพสูงได้อย่างเป็นระบบ

๘) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

๙) ร่วมพัฒนางานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

๑๐) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

๑๑) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ

๑๒) สร้างโอกาสในการพัฒนางานได้ทุกสถานการณ์

หมวด ๓ มาตรฐานการปฏิบัติตน

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีมาตรฐานการปฏิบัติตนตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย ๕ ประการดังนี้

๑. จรรยาบรรณต่อตนเอง

๑) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

๒. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

๑) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

๓. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

๑) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

๒) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

๓) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

๔) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

๕) ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

๔. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

๕. จรรยาบรรณต่อสังคม

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนา เศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข^๒

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๓.

แนวคิดพื้นฐานของการพัฒนา จะอธิบายได้ว่า สืบเนื่องจากสภาพธรรมชาติที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์โดยธรรมชาติย่อมอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ไม่อยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่มีข้อยกเว้นที่มนุษย์อยู่โดดเดี่ยวตามลำพัง เช่น ฤๅษี การอยู่รวมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์อาจมีได้หลายลักษณะและเรียกต่างกัน เป็นต้นว่า ครอบครัว (family) เผ่าพันธุ์ (tribe) ชุมชน (community) สังคม (society) และประเทศ (country) และเมื่อมนุษย์อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม^๓ ย่อมเป็นธรรมชาติอีกทีในแต่ละกลุ่มจะต้องมี “ผู้นำกลุ่ม” และ “ผู้ตาม” คือ ประชาชนหรือคนในกลุ่ม รวมทั้งมี “การควบคุมดูแลภายในกลุ่ม” หรือ “การจัดระเบียบภายในกลุ่ม” ซึ่งอาจเรียกว่า การบริหารหรือการพัฒนาภายในทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและความสุข และในบางกรณีการควบคุมดูแลอาจเกี่ยวข้องกับภายนอกด้วย เช่น กรณีการติดต่อ ประสานงาน การต่อสู้หรือการทำสงครามกับกลุ่มอื่น สภาพเช่นนี้ได้มีวิวัฒนาการตลอดมา โดยผู้นำกลุ่มขนาดใหญ่ เช่น ในระดับประเทศอาจเรียกว่า “นักบริหาร” หรือ “ผู้บริหาร” ขณะที่การควบคุมดูแลหรือการจัดระเบียบนั้น เรียกว่า การบริหาร ที่กล่าวมานี้เป็นมุมมองในแง่ของนักบริหาร แต่ถ้าในมุมมองของนักพัฒนา อาจเรียกผู้บริหารและการบริหารนั้นว่า นักพัฒนาและการพัฒนาตามลำดับ ด้วยเหตุผลเช่นนี้ มนุษย์จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงจากการพัฒนาได้ง่าย และทำให้กล่าวได้อย่างมั่นใจว่า “ที่ใดมีกลุ่ม ที่นั่นย่อมมีการพัฒนา”^๔ จากสภาพของกลุ่มในยุคเริ่มแรกซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์อิทธิพลของธรรมชาติจะมีต่อมนุษย์ที่รวมกันอยู่ในกลุ่มมาก โดยการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของมนุษย์จะอยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติ อีกทั้งธรรมชาติและผู้นำเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาซึ่งครอบคลุมวิธีการประกอบอาชีพด้วย ลักษณะการพัฒนาและการประกอบอาชีพในยุคนี้ไม่ซับซ้อนและจำนวนประชากรก็มีไม่มาก

กระทำการให้ดีขึ้นอันเป็นการเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพเพียงด้านเดียว ส่วนความหมายอย่างกว้างนั้น การพัฒนาเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบการกระทำทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นไปพร้อมๆ กัน ไม่ใช่ด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวในทางพุทธศาสนา การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญแบ่งออกได้เป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่นๆที่ไม่ใช่คน^๕ เช่น วัตถุสิ่งแวดล้อมต่างๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ ส่วนการพัฒนาตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาทมีความมุ่งหมายให้ผู้ฝึกฝนพัฒนานั้นได้รับประโยชน์สุขตั้งแต่ขั้นต้นในการลงมือปฏิบัติกล่าวคือเริ่มแต่การรู้จัก

^๓ ว่าที่ร้อยตรีหญิงสุทธัญญา โอบอ้อม, การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๘, หน้า ๗.

^๔ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๘.

^๕ สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

ปฏิบัติตนที่ดีต่อสภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกซึ่งเรียกว่า ความสำรวมอินทรีย์ทั้งหลาย^๑ สำรวมตา สำรวมหู สำรวมจมูก สำรวมลิ้น สำรวมกายและสำรวมใจเพื่อจะได้ใช้เป็นพื้นฐานของศีลคือเจตนางดเว้นจากความชั่วทางกายและเจตนางดเว้นจากความชั่วทางวาจาเรียกว่าพัฒนาด้านความประพฤติ หรือพัฒนาด้านพฤติกรรมที่ดีอันเป็นช่องทางให้จิตใจพัฒนาและช่วยให้ปัญญาองกามอย่างน้อยพึงพัฒนาพฤติกรรมที่ไม่เบียดเบียนแต่เป็นพฤติกรรมที่สร้างสรรค์เกื้อกูล^๒

การพัฒนาตามความหมายของพระพุทธศาสนา ก็คือ ภาวนา หมายถึง การทำให้เป็นในให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา ซึ่งมีการพัฒนา ๔^๓ คือ ประกอบด้วย

๑) กายภาวนา คือ การเจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกับเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒) สีสภาวนา คือ การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีลให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน

๓) จิตภาวนา คือ การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทนมีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

พระพุทธศาสนาตั้งจุดหมายสูงสุดไว้ที่การบรรลุนิพพาน ซึ่งจัดว่าเป็นจุดหมายที่มนุษย์สามารถพัฒนาตนเองให้บรรลุถึงได้ด้วย “การพัฒนา” ซึ่งในพระพุทธศาสนาใช้คำว่า “ภาวนา” แปลว่า ทำให้มีทำให้เป็น การบรรลุนิพพาน มีความสัมพันธ์กับบุคคลและเงื่อนไขต่างๆในการบรรลุนิพพาน ซึ่งจะขอนำเสนอเป็น ๒ ประเด็น คือ ๑) นิพพานเป็นภาวะที่ทุกคนอาจบรรลุได้ในชาตินี้ คุณลักษณะอย่างหนึ่งของนิพพานที่ว่า “สนทวิภูฏิก” หมายถึง เห็นได้ชัดเอง ประจักษ์ได้ในชีวิตนี้ และ “อกาลิก” หมายถึง ไม่จำกัดกาล, ไม่ขึ้นต่อเวลา เหล่านี้เป็นการแสดงถึงบรรลุนิพพาน เป็นสิ่งที่สามารถบรรลุได้ในชาตินี้ ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ดังนี้ “บุรุษเป็นวิญญู ไม่โอ้อวด ไม่มีมารยา เป็นคนตรงจงมาเถิด เราจะสั่งสอน เราจะแสดงธรรม เมื่อเขาปฏิบัติตามคำสั่งสอนก็จักประจักษ์แจ้งด้วยปัญญา

^๑ พระธรรมปิฎก, (ป.อ.ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๘.

^๓ พระพรหมคุณาภรณ์, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐.

อันยิ่งขึ้นเองซึ่งประโยชน์ยอดเยี่ยม ที่กุลบุตรทั้งหลายผู้ออกจากเรือน บวชเป็นอนาคาริกโดยชอบอัน เป็นจุดหมายของพรหมณ์ เข้าถึงอยู่ในปัจจุบันทีเดียว”^๘ ๒)นิพพานเป็นจุดหมายที่ทุกคนเข้าถึงได้ ไม่ จำกัชาติ ชั้น หญิง ชาย เมื่อบุคคลใด มีฉันทะ เพียรพยายาม มีความพร้อมแล้ว ก็สามารถบรรลุได้ ไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นคน ชาติ ชั้น วรรณะใด มีฐานะอย่างไร ยากจน มั่งมี เป็นหญิง หรือชาย เป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ดังมีพุทธพจน์ตรัสไว้ดังนี้ “ทางนั้น ชื่อว่า ทางสายตรง ทิศนั้นชื่อว่า ทิศไม่มี ภัยรุด ชื่อว่า ไร้เสียง ประกอบด้วยล้อ คือ ธรรม มีหิริเป็นฝา มีสติเป็นเกาะกั้น ธรรมรณนั้น เราบอกให้ มีสัมมาทิฏฐินำหน้าเป็นสารถิ บุคคลใดมียานเช่นนี้จะป็นสตรีหรือบุรุษก็ตาม เขาย่อมใช้ยานนั้นถึงใน สำนักแห่งนิพพาน”^๙

ภาวะทางปัญญา ภาวะทางจิต และภาวะทางความประพฤติหรือการดำเนินชีวิตของผู้ บรรลุนิพพาน ทั้งหมดรวมอยู่ที่หลัก ๓ ประการ คือ วิชชา วิมุตติ และกรุณา ซึ่งหมายถึงความหลุด พ้น เป็นอิสระโดยอาศัย ความรู้ การมองเห็นสรรพสิ่งตามความเป็นจริง และส่งผลให้เป็นพลังแผ่ ปรีชาญาณออกไปสู่ผู้อื่นโดยการอุทิศตน และบำเพ็ญประโยชน์แก่ส่วนรวม^{๑๐}

พะยอม วงศ์สารศรี^{๑๑} ได้กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับ บุคคลและองค์กรว่าการพัฒนาหมายถึงการทำให้มีคุณภาพมากขึ้นในกรณีที่เกี่ยวข้องกับบุคคลก็คือ การดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่ตนรับผิดชอบให้มี คุณภาพประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจแก่องค์กร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต)^{๑๒} ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาตามความหมายของ พระพุทธศาสนาก็คือภาวนาหมายถึงการทำให้เป็นให้มีขึ้น, การฝึกอบรม, การพัฒนาซึ่งมีการพัฒนา

๑. กายภาวนา คือ การเจริญกายพัฒนากายการฝึกอบรมให้รู้จักติดต่อกับสิ่ง ทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดีและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณมิให้เกิดโทษให้ กุศลธรรมงอกงามให้อกุศลธรรมเสื่อมสูญการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

๒. ศิลภาวนา คือ การเจริญศิลปพัฒนาความประพฤติการฝึกอบรมศิลปให้ตั้งอยู่ในระเบียบ วินัยไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ด้วยดีเกื้อกูลแก่กัน

^๘ ที.ปา.(ไทย)๑๑/๓๑/๕๘.

^๙ ม.ม.(ไทย)๑๓/๑๐/๖๕๐.

^{๑๐} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๓๘), หน้า ๓๗๔.

^{๑๑} พะยอม วงศ์สารศรี, องค์กรและการจัดองค์กร, พิมพ์ครั้งที่๓, (กรุงเทพฯ: สุภาการพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๔.

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), “พุทธธรรม”, พิมพ์ครั้งที่๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรง พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒) หน้า ๑๕๑.

๓. จิตตะภาวนา คือ การเจริญจิตพัฒนาจิตการฝึกรวมจิตใจให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญองอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลายเช่นมีการเมตตา มีฉันทะ ขันหมั่นเพียรอดทน มีสมาธิและสดชื่นเบิกบานเป็นสุขผ่องใสเป็นต้น

๔. ปัญญาภาวนา คือ การเจริญปัญญาพัฒนาปัญญาการฝึกรวมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงรู้เท่าทันเห็นแจ้งโลกและชีวิตตามสภาวะสามารถทำให้เป็นอิสระทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลอดพ้นจากความทุกข์แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญาความหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวพระพุทธศาสนานั้นต้องพัฒนาร่วมกันหลายอย่างเช่นการพัฒนากายการพัฒนาจิตการพัฒนาปัญญาเข้าด้วยกันจึงจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่เน้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

พระราชวรมณี(ประยูรค์ ปยุตโต)^{๑๓} ความหมาย การพัฒนา มาจากคำภาษาบาลีว่า วัฒนะ แปลว่า เจริญ ซึ่งแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ การพัฒนาคน เรียกว่า ภาวนา กับการพัฒนาสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คน เช่น วัตถุและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนะ เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข^{๑๔} การพัฒนา หมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินกิจกรรมเพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเอง ได้ร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตน ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี^{๑๕} ให้ความหมายของการพัฒนา หมายถึง การกระทำให้ดีขึ้น คือ เปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

สัญญา สัญญาวิวัฒน์^{๑๖} ได้ให้ความหมายของการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงที่มีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้แน่นอนล่วงหน้า (Planned Change)

อมร รักษาสัตย์ และ ชัตติยา กรรณสูตร^{๑๗} การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (Qualitative Changes) ส่วนการแปลงรูป

^{๑๓} พระราชวรมณี(ป.อ. ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพฯ มหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๘.

^{๑๔} สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

^{๑๕} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.

^{๑๖} สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

^{๑๗} อมร รักษาสัตย์ และ ชัตติยา กรรณสูตร (บรรณาธิการ), ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนา ประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๕), หน้า ๒-๘.

(Transformation) เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมกระทำการ (Environmental Change) ซึ่งนอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านคุณภาพและปริมาณ เช่น การคมนาคมของประเทศไทยเมื่อเริ่มแรกได้มีการใช้รถเทียมม้า แล้วปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยใช้เครื่องจักรไอน้ำมาทำรถไฟ และค่อย ๆ ปรับปรุงให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น เร็วยิ่ง ๆ ขึ้น การเปลี่ยนแปลงจากรถม้ามาเป็นรถไฟหรือเป็นรถยนต์ หรือเครื่องบิน จนเป็นจรวดก็ตี้นับได้ว่าเป็นการพัฒนา

Joyce, Weil, Calhoun^{๑๘} ได้กล่าวถึง รูปแบบการสอนคือรูปแบบในการเรียนรู้ที่ จะ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารแนวคิด ทักษะคุณค่าอย่างหนึ่งไปสู่การคิด และสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูจะต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากเรื่องต่าง ๆ อย่างแท้จริง และสอนให้ ผู้เรียนจดจำสิ่งต่าง ๆ จากเรื่องที่เกิดขึ้นจากที่ครูสอน จนเกิดความชำนาญ ความสามารถเพิ่มมากขึ้น ที่จะส่งผลไปสู่อนาคต และจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะที่เกิดกับตนเองได้และเกิดการเรียนรู้ ต่าง ๆ ที่ได้จากกระบวนการจัดการเรียนการสอน

Zepeda^{๑๙} ได้กล่าวว่า รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพที่ จะช่วยให้ครูสามารถรู้ช่องว่างหรือจุดที่ตัวเองต้องปรับปรุงแก้ไขและเข้าใจความต้องการของผู้ เรียนมากยิ่งขึ้น และครูจะได้รู้ว่าจะใช้วิธีการสอน หลักสูตร สื่อการสอนอะไรที่ ตรงตามความต้องการหรือปรับปรุงการสอนให้ สอดคล้องกับผู้เรียน และเป็นการเปรียบเทียบผลการทำงานที่ส่งผลต่อผู้เรียน ที่ได้จากการสอบถาม ความคิดเห็น วิธีการ สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และผู้ร่วมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อใช้ เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบสื่อ การเรียนการสอน วิธีการสอน ที่สามารถตรวจสอบ การเรียนรู้ของผู้เรียน และช่วยให้ครูสามารถเลือกหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร กลยุทธ์การเรียน การสอน และการประเมินผลที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปว่า จากความหมาย การพัฒนา ที่ยกมาข้างต้นนี้ทำให้สรุปได้ว่า การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้า โดยการเปลี่ยนแปลงนี้ต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น ถ้าเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดีก็ไม่เรียกว่าการพัฒนา ขณะเดียวกัน การพัฒนามิได้หมายถึงการเพิ่มขึ้นปริมาณสินค้าหรือรายได้ของประชาชนเท่านั้น แต่หมายรวมไปถึงการเพิ่มความพึงพอใจและเพิ่มความสุขของประชาชนด้วย

^{๑๘} Joyce, Weil, Calhoun, Models of Teaching. 8thed. New York : Courtesy of Reece Galleries, Inc. (2009). p.6.

^{๑๙} Sally J. Zepeda. "Professional Development What Work." Eye On Education, Inc.

NY. www.edugains.ca. (2008), p.10.

๒.๒ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔

งานเป็นสิ่งสำคัญต่อชีวิต โดยบางคนทำงานเพื่องานเพราะงานนั้นเป็นสิ่งซึ่งทำให้ได้มีการแสดงออก และมีคุณค่าภายในตัวของมันเอง แต่สำหรับบางคนการทำงานเป็นเพียงเครื่องมือ คือเป็นวิธีทางอันหนึ่งเพื่อจะหาเงินให้มากขึ้น ให้ได้มาซึ่งความมั่นคงในงานมากขึ้น หรือบางคนก็ทำงานเพราะเป็นสิ่งที่น่าสนใจหรือท้าทายความสามารถ จุดมุ่งหมายของการทำงานจึงเปลี่ยนแปลงไปตามแต่ละบุคคล แต่ไม่ว่าจะเป็นพนักงานคนงานหรือเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ต่างก็มีความพยายามที่จะให้ได้มาซึ่งความสำเร็จและคุณภาพของชีวิตตน^{๒๐}

ชีวิตกับงานเป็นสิ่งคู่กัน เราจะอยู่โดยไม่ทำงานไม่ได้ ทุกคนต้องทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งที่ตนเองถนัดงานนาความสุขความเจริญมาให้แก่ผู้ประกอบงานเสมอ การทำงานคือชีวิต การเปลี่ยนรูปแบบของการท างานเป็นการเปลี่ยนรูปแบบของชีวิต ชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่ใช้ความรู้ สติปัญญาและทักษะเพื่อตอบสนองในโลกของการทำงาน บรรดาบุคคลสำคัญทั้งหลายนั้นส่วนใหญ่จะรักการทำงาน ชยันขันแข็งทำงานโดยไม่เห็นแก่กินแก่นอน นโปเลียนมหาราชทรงใช้เวลานอนเพียงวันละ ๓-๔ ชั่วโมง เวลาที่เหลือก็ใช้ในการทำงาน โทมัส อัลวา เอดิสัน นักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์คนสำคัญ บางครั้งทำงานเพลินจนลืมเวลารับประทานอาหาร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงใช้เวลาไสยาสน์เพียง ๓ ชั่วโมง และใช้เวลาตลอดทั้งวันและคืนในการเผยแผ่ธรรมและอนุเคราะห์แก่สัตว์โลกนอกจากนี้ท่านพุทธทาส ยังได้กล่าวไว้ว่า “งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข”^{๒๑} ซึ่งถ้ามองให้ลึกแล้วการทำงานคือการปฏิบัติธรรมไม่ว่าจะเป็นการท างานอะไร ระดับไหน ถ้าเป็นการงานที่บริสุทธิ์แล้ว เป็นการปฏิบัติธรรมอยู่ในตัว ความก้าวหน้าของคุณแต่ละคนก็ตี ๓ ความก้าวหน้าของหน่วยราชการก็ตี ย่อมมาจากความสำเร็จของงาน หมายความว่าได้ทำงานสำเร็จบรรลุผลที่มุ่งหมายสมประสงค์ของตน หรือสมความมุ่งหมายของหน่วยงาน คนที่ทำงานไม่สำเร็จความมุ่งหมายยากที่จะมีความเจริญก้าวหน้า มีแต่จะเป็นผู้ถอยหลัง^{๒๒}

พันเอกปิ่น มุกกันต์^{๒๓} ได้แยกคำว่า อิทธิบาท ออกเป็นสองคำ คือ อิทธิ แปลว่า ฤทธิ์ บาท แปลว่าทางปฏิบัติ รวมกันเข้าเป็นศัพท์เดียวกันเป็น อิทธิบาท แปลว่า ทางปฏิบัติเพื่อให้บังเกิดฤทธิ์

^{๒๐} บุญมี บุญเยี่ยม, ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต(บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๕๔), หน้า ๑๔.

^{๒๑} พุทธทาสภิกขุ, การงานที่เป็นสุข, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.

^{๒๒} พ.อ.ปิ่น มุกกันต์, มงคลชีวิต, (กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๔๐.

^{๒๓} พันเอกปิ่น มุกกันต์, แนวสอนธรรม : ตามหลักสูตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๑๔) , หน้า ๒๒๗.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๒๔} ได้อธิบายว่า อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลงง่าย ๆ ว่าทางแห่งความสำเร็จ

พุทธทาสภิกขุ^{๒๕} ได้อธิบายว่า อิทธิบาท แยกเป็น อิทธิ แปลว่า ความสำเร็จ บาท แปลว่า ฐาน เจริญ ดังนั้น อิทธิบาท จึงแปลว่า รากฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งมี ๔ อย่างคือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย^{๒๖} ได้กล่าวถึง อิทธิบาท วิภังค์ สุตตันตภาชนียต์นี้คำว่า อิทธิมื่อธิบายว่า ความสำเร็จ ความสำเร็จด้วยดี กิริยาที่สำเร็จ กิริยาที่สำเร็จด้วยดีความได้ความได้เฉพาะ ความถึง ความถึงด้วยดีความถูกต้อง การทำให้แจ้ง ความเข้าถึง ธรรมเหล่านั้น คำว่า อิทธิบาท มื่อธิบายว่า เวทนาชั้นสัญญาชั้นสังขารชั้นและวิญญาณชั้นของบุคคลผู้เป็นอย่างนั้น (ผู้ได้ธรรมที่มีฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา) คำว่า เจริญอิทธิบาท มื่อธิบายว่า ภิกษุเสพ เจริญ ทำให้มากซึ่งธรรมเหล่านั้น เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่า เจริญอิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติตามประสบความสำเร็จ ๔ ประการ

ฉันทอิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำฉันทะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า ฉันทสมาธิภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยภภาพ ไพบูลย์เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร ประมวลย่อฉันทสมาธิ และปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าฉันทสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

วิริยอิทธิบาท ภิกษุเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภิกษุทำวิริยะให้เป็นอธิบดีแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิริยสมาธิ ภิกษุนั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะ

^{๒๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)พุทธธรรม.(กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ,๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒.

^{๒๕} พุทธทาสภิกขุ.การงานที่เป็นสุข.(กรุงเทพฯ : ธรรมสภา,๒๕๓๗) หน้า ๙๐.

^{๒๖} พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเล่มที่๓๕, อิทธิบาทวิภังค์สุตตันตภาชนียต์.(กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๓๕/๓๔๒-๓๔๗.

พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยสภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อวิริยสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าวิริยสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

จิตตธิบาท ภาววิริยอุทเทธาที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาววิริยอุทเทธาเป็นอริยธรรมแล้วได้สมาธิ ได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า จิตตสมาธิ ภาววิริยอุทเทธานั้นสร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยสภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ปธานสังขาร ประมวลย่อจิตตสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกัน จึงนับได้ว่าจิตตสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

วิมังสาธิบาท ภาววิริยอุทเทธาที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร เป็นอย่างไร ถ้าภาววิริยอุทเทธาเป็นอริยธรรมแล้วได้สมาธิได้เอกัคคตาจิต นี้เรียกว่า วิมังสาสมาธิภาววิริยอุทเทธานั้นสร้างฉันทะ พยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อป้องกันบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดมิให้เกิดขึ้น สร้างฉันทะพยายามปรารภความเพียร ประครองจิต มุ่งมั่น เพื่อความดำรงอยู่ ไม่เลือนหาย ภัยโยสภาพ ไพบูลย์ เจริญเต็มทีแห่งกุศลธรรมที่เกิดแล้ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่าปธานสังขาร ประมวลย่อวิมังสาสมาธิและปธานสังขารเข้าเป็นอย่างเดียวกันจึงนับได้ว่าวิมังสาสมาธิและปธานสังขาร ด้วยประการฉะนี้

พระธรรมปิฎก^{๒๗} ได้ให้ความหมายว่า อธิบาท ๔ ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ มี ๔ อย่าง คือ ฉันทะ มีความพอใจ มีใจรัก คือ พอใจที่จะทำสิ่งนั้น และทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจกรรมหรืองานที่ทำมีใช้สักว่าทำให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่น ประกอบหมั่น กระทำสิ่งนั้น ด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดถอย จิตตะ เอาใจฝึกฝืน คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อยใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น แปลให้ง่ายตามลำดับว่า “มีใจรัก พากเพียรทำ เอาใจฝึกฝืนใช้ปัญญาสอบสวน”

^{๒๗} พระธรรมปิฎก, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖), หน้า ๘๔๒ .

พุทธสูตร เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะเจริญอิทธิบาท ๓ อธิบายถึงอิทธิบาท ๔ เหล่านี้ อิทธิบาท ๔ เป็นไฉน ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร ย่อมเจริญอิทธิบาทประกอบด้วยวิริยสมาธิ จิตตสมาธิ วิมังสาสมาธิและปธานสังขารดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท ๔ เหล่านี้แล เพราะได้เจริญ ได้กระทำให้มาก ซึ่งอิทธิบาท ๔ เหล่านี้และเขาจึงเรียกตถาคตว่าพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า^{๒๘}

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)^{๒๙} ได้ให้ความหมายอิทธิบาท ๔ ว่า คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายมี ๔ อย่าง คือ

๑. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป

๒. วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทนเอาธุระไม่ทอดทิ้ง

๓. จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝึกใฝ่ไม่ปล่อยให้ฟุ้งซ่านเลือนลหายไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ

๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่น ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิเคราะห์แก้ไขปรับปรุง

จารุมาศ เรื่องสุวรรณ^{๓๐} ได้สรุปหลักอิทธิบาท ๔ ไว้ว่า เป็นหลักแห่งการประกอบกิจการงานใดๆ ให้สำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจและรักที่จะทำในงานนั้นๆ วิริยะ คือ ความพากเพียรในการทำงานอย่างไม่ย่อท้อจนงานสำเร็จ จิตตะ คือ การตั้งใจทำงานหมั่นตรวจตรางานอยู่เสมอ

สุชีพ ปุญญานุภาพ^{๓๑} ได้ให้คำแปลของอิทธิบาท ๔ ไว้ ๒ ทาง คือ หนึ่ง แปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้อุทธิ (Basic of Psychic Power) อีกอย่างหนึ่งแปลว่า ข้อปฏิบัติที่ให้บรรลุถึงความสำเร็จ (Law of Success) และสุชีพ ปุญญานุภาพ (๒๕๓๖ : ๖๗๖) ได้ให้ความหมายอิทธิบาท ๔ ไว้อีกว่าเป็นคุณให้บรรลุความสำเร็จ ๔ อย่าง ได้แก่ ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น วิริยะความเพียร จิตตะเอาใจใส่วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวน

^{๒๘} พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ ๑๙, อิทธิบาทวิภังค์สุดตันตภาชนีย์, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๒๗๑-๒๗๓.

^{๒๙} พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์รวมเล่ม ๓ ภาค ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐-๒๓๑.

^{๓๐} จารุมาศ เรื่องสุวรรณ, พันเอก, การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพข้างตามหลักอิทธิบาท ๔ ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพบก ,ปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต ปร.ด.อาชีวศึกษา , (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ถ่ายเอกสาร, ๒๕๔๘), หน้า ๓๕.

^{๓๑} สุชีพ ปุญญานุภาพ, คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

ปริญญ์ จงวัฒนา^{๓๒} กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรม ๔ ประการที่เป็นฐานนำไปสู่ความสำเร็จ ดังนี้

๑. ฉันทะ ความพอใจ ความพึงใจที่จะกระทำกิจใดๆ เพื่อที่ได้รับผลสำเร็จตามปรารถนา
๒. วิริยะ ความเพียร คือ มีความขยันหมั่น เพียรที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ได้ตั้งปรารถนาไว้แล้ว และได้มีความพอใจ พึงใจ กระทำแล้วให้สำเร็จลุล่วงตามปรารถนา
๓. จิตตะ จิตจดจ่อ คือ มีสติมีสมาธิในการที่จะกระทำกิจใดๆ ที่ตั้งปรารถนาไว้แล้วได้มีความพอใจ พึงใจก่อกิจกรรมนั้นแล้วได้ใช้ความเพียรพยายามแล้ว ก็ต้องใช้กำลังใจ กำลังความคิด กำลังสติปัญญา และสมาธิไม่หันเหไปทางอื่น การกระทำกิจนั้นๆ ให้สำเร็จลุล่วงไปตามปรารถนา
๔. วิมังสา ความไตร่ตรอง ทดสอบ ทดลอง พินิจพิจารณา เมื่อกระทำสิ่งใดๆ แล้วย่อมประสบปัญหา ใหญ่บ้างเล็กบ้าง ก็ต้องใช้การใคร่ครวญพิจารณาถึงปัญหาต่างๆ เหล่านั้นด้วยอุบายปัญญา ตั้งข้อสมมติฐานเป็นเหตุ เพื่อที่จะหาปัจจัยองค์ประกอบในสิ่งที่ตนรู้มาเป็นข้อเปรียบเทียบเชิงกระทบ เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และทำการทดสอบทดลอง สามารถให้ผลได้จริงตามที่ตั้งข้อสมมติหรือไม่ กระทำซ้ำแล้วซ้ำอีกจนมีความแน่ใจ จนสามารถประสบกับความสำเร็จได้ตามปรารถนาตั้งใจ

บุญมี แทนแก้ว^{๓๓} กล่าวว่า ตามหลักพุทธศาสนากล่าวไว้ว่าผู้หวังความเจริญควรปฏิบัติในธรรมอันเป็นเครื่องนำไปสู่ความเจริญ หรือสำเร็จตามความประสงค์ หมายความว่าเมื่อต้องการความเจริญก้าวหน้าต้องสร้างเหตุผลเพื่อให้เกิดผลนั้นๆ เพราะผลย่อมมาจากเหตุ การสร้างเหตุนั้นถึงแม้จะยากยิ่งเพียงใด หากใช้คุณธรรมเข้าสนับสนุนแล้วยังจะสำเร็จตามความประสงค์ได้ คุณธรรมที่จะช่วยให้สำเร็จหรือความเจริญก้าวหน้าดังประสงค์คือ อิทธิบาท ๔

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย^{๓๔} กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมายหรือ หนทางแห่งการดำเนินชีวิตไปสู่ความสำเร็จ ความถูกต้อง และการเข้าถึงประโยชน์สุข นอกจากนี้อิทธิบาทยังเป็นธรรมที่อนุโลมได้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การงานของบุคคล เช่น ประสบความสำเร็จทางการเรียน การประกอบอาชีพการดำรงชีวิต

^{๓๒} ปริญญ์จงวัฒนา, พุทธธรรมเพื่อกัลยาณมิตร, (กรุงเทพฯ: บจก. ศิลป์สยามบรรณกิจภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.

^{๓๓} บุญมีแทนแก้ว, จริยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔๒.

^{๓๔} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ผศ.ดร., “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕๕๐), หน้า ๒๓๘.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต)^{๓๕} ได้กล่าวว่าอิทธิบาท ๔ คือความจริงที่ เกื้อหนุนกัน และมักมาด้วยกัน เช่นเกิดฉันทะ มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียร ก็เอาใจใส่อยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรอง แต่ที่แยกพิจารณาแต่ละข้อ ก็ด้วยถือเอาภาวะที่เด่นเป็นใหญ่เป็นตัวนำ เป็นตัวชักจูงข้ออื่นๆ ในแต่ละกรณีเช่น เมื่อฟังธรรมด้วยกัน คนหนึ่งชอบศึกษาธรรม ฟังด้วยความรักความพอใจในธรรมอยากรู้ อยากเข้าใจในธรรมให้ยิ่งๆ ขึ้นไป จึงฟังด้วยจิตแน่วแน่ ก็มีฉันทะเป็นตัวเด่นชักนำสมาธิและกุศลธรรมข้ออื่นๆ อีกคนหนึ่งมีนิสัยหรือความรู้สึกเกิดขึ้นในขณะนั้นว่า เมื่อพบอะไรที่ฟังทำก็ต้องสู้ต้องเอาชนะ ต้องเข้าเผชิญและทำให้สำเร็จ จึงฟังด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย จะต้องพยายามเข้าใจให้ได้ ก็มีวิริยะเป็นธรรมเด่น อีกคนหนึ่งมีนิสัยเอาใจใส่รับผิดชอบไม่ว่าอะไรที่ตนเกี่ยวข้องก็ต้องใส่ใจเอาจิตจดจ่อติดตาม จึงตั้งใจฟังเอาจิตติดตามเนื้อความไป ก็มีจิตตะเป็นใหญ่ อีกคนหนึ่งคิดจะตรวจสอบว่าธรรมที่แสดงนั้นเป็นจริงหรือไม่ ดีหรือไม่ หรือจะค้นหาเหตุผลในธรรมที่ฟัง ฟังไปก็คิดใคร่ครวญพิจารณาสอบสวนไป ใจจึงแน่วแน่อยู่กับธรรมที่ฟัง ก็มีวิมังสาเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้บางแห่ง บางท่านจึงเรียกอิทธิบาท ๔ นี้ว่า เป็นอธิปัตติหรืออธิปไตย ๔ โดยกำหนดเอาภาวะที่เป็นใหญ่ เป็นหัวหน้า ในกรณีนั้นๆ เป็นลักษณะเด่นหรือสูงมาก

ดวงเดือน พันธุมนาวิน^{๓๖} ได้แบ่งลักษณะของอิทธิบาท ๔ ประกอบด้วย

๑. ฉันทะ ความพอใจในสิ่งที่ทำ
๒. วิริยะ ความพากเพียร ไม่ท้อถอยในสิ่งที่ทำ
๓. จิตตะ ความเอาใจใส่จดจ่อต่อสิ่งที่ทำ
๔. วิมังสา ความไตร่ตรองในสิ่งที่ทำไปแล้ว

แบ่งตามพฤติกรรมของมนุษย์ไว้ ๔ ประการ ดังนี้

๑. ความรู้ในด้านอิทธิบาท ๔ ถือว่า เป็นลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นหลักธรรมนำไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนนักศึกษาให้เหมาะสมตามหลักจริยธรรมหลักจริยธรรมนั้น เป็นข้อปฏิบัติที่นักศึกษาจะเลือกหลักธรรมไปใช้ประกอบในการศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง

๒. นักเรียนนักศึกษามีความรู้สึกมั่นใจที่จะนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาศึกษาเล่าเรียน โดยหลักธรรมดังกล่าวนี้หากนำไปใช้ในการศึกษาดังกล่าวแล้วจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เล็กน้อยเพียงใดนั้น ต้องขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักศึกษาจะต้องสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท

^{๓๕} พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๖, ฉบับปรับปรุงและขยายความ , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ,๒๕๓๘), หน้า ๘๔๕-๘๔๖.

^{๓๖} ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๙), หน้า ๒-๔.

๔ ขอบข่ายของหลักอิทธิบาทมีความหมายกว้างขวาง นักเรียนนักศึกษาต้องมีวิจรรณญาณและปัญญาหาเหตุผลกลั่นกรองที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เป็นדרךชนิ่บ่งชี้ที่จะบอกถึงความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนตามเป้าหมายที่ตนเองกำหนดไว้

๓. เหตุผลทางจริยธรรมก็เป็นส่วนประกอบอีกอย่างหนึ่งในการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุด จริยธรรมเป็นเครื่องจูงใจ และเป็นปัจจัยที่จะผลักดันให้นักเรียนนักศึกษาได้นำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาเล่าเรียนอย่างถูกต้องและเหมาะสม

๔. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ก็เป็นสิ่งที่สำคัญเช่นเดียวกัน ที่จะทำให้นักศึกษามีความนิยมชมชอบที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปประกอบใช้ในการศึกษาเล่าเรียน จริยธรรมเชิงพฤติกรรมก็เป็นค่านิยมในการศึกษาที่จะทำให้นักศึกษานิยมชอบพอใจ มีความเพียร มีจิตมั่น มีการไตร่ตรองในการศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างดีเลิศ การศึกษาหลักธรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบในการเลือกสรรหลักอิทธิบาท ๔ จะทำให้ทราบว่าบุคคลมีพฤติกรรมเหมาะสมที่จะนำหลักอิทธิบาท ๔ เป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนนักศึกษา ถ้านักเรียนนักศึกษาขาดหลักจริยธรรมก็จะมีหลักเกณฑ์ในการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียน หลักจริยธรรมและอิทธิบาท ๔ จะต้องใช้ควบคู่กันไปเสมอ มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด วิธีทางในการนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ปฏิบัติจำเป็นอย่างไรจะต้องอาศัยหลักจริยธรรมเป็นข้อนำทาง

ปิ่น มุกกันต์^{๓๗} ปัญหาหรืออุปสรรคที่จะขัดขวางให้การทำงานนั้น ไม่ประสบความสำเร็จ มีหลายทางคือ เกิดจากตัวเองก็มี เกิดจากเหตุการณ์แวดล้อมก็มี เกิดจากเนื้องานที่ทำนั้นเองก็มี แต่อุปสรรคที่สำคัญอย่างยิ่งที่เกิดจากตัวเราที่ทำงานไม่สำเร็จ มี ๔ อย่าง คือ ความเบื่อหน่าย ความเกียจคร้าน ความทอดธุระ ความง้อเวลา ดังนั้นพระพุทธเจ้าจึงสอนวิธีการทำงานไว้มี ๔ ข้อ เรียกว่า อิทธิบาท แปลว่า ทางแห่งความสำเร็จ คือฉันทะ ความพอใจ วิริยะ ความเพียร จิตตะ ความใส่ใจ วิมังสา ความคิดค้น ถ้ามีอิทธิบาท ๔ นี้ครบแล้ว ย่อมบรรลุถึงความสำเร็จได้สมประสงค์หากสิ่งนั้นไม่เหลือวิสัย

พระเมธีธรรมาภรณ์^{๓๘} กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ นอกจากจะเป็นคุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในงานที่ทำแล้ว อิทธิบาทยังเป็นอายุวัฒนธรรมคือ ธรรมเป็นเหตุให้คนมีอายุยืนยาวอีกด้วย ดังที่มีพุทธดำรัสรับรองไว้ในมหาปริณีพพานสูตรว่า “ยสส กสสจิจานนท จตตารโ อธิธิปาทา” แปลความว่า “อานนท์อิทธิบาท ๔ บุคคลใดเจริญ ทำให้มาก ทำให้เป็นดุจยาน ทำให้เป็นพื้นฐานตั้งไว้

^{๓๗} ปิ่น มุกกันต์, พ.อ., มงคลชีวิตภาค ๒ , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย ,๒๕๓๕), หน้า ๑๐.

^{๓๘} พระเมธีธรรมาภรณ์, “อิทธิบาทกถา” พุทธจักร โลกธรรมแผ่นดินเขียวได้ด้วยศาสนา , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย,๒๕๓๕), หน้า ๑๐.

อบรม เริ่มไว้ดีแล้ว บุคคลนั้นเมื่อปรารถนาที่พึงดำรงชีวิตอยู่ตลอดกัปหรือเกินกว่ากัป ”พระอรรถกถาจารย์อธิบายว่า การเจริญอิทธิบาททำให้คนมีชีวิตอยู่ตลอดอายุกัป หมายถึงมีชีวิตอยู่ได้จนครบเกณฑ์อายุขัยประมาณได้ ๑๐๐ ปีหรือมากกว่านั้น

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย^{๓๙} อิทธิบาท ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ก็เพราะว่า การฝึกหัดคนให้มีคุณธรรมตามหลักอิทธิบาท ๔ นี้จัดเป็นการใช้ปัญญาในการพิจารณาหาเหตุผลและกระบวนการทำงาน โดยวิมังสาเป็นผลของจิตตะ คือเมื่อตรวจตราดูแล้วเห็นว่า การทำงานของตนยังบกพร่องอยู่หรือผิดวัตถุประสงค์ก็อย่างหนึ่งคือพิจารณาหาเหตุผลในการทำงานตามขั้นตอน งานที่ลงมือทำแล้วนั้นได้ผลเป็นขั้น ๆ อย่างไร เป็นการทบทวนผลว่าเป็นที่พึงปรารถนาหรือไม่ ถ้าได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจหรือได้ผลที่ไม่พึงปรารถนา ก็จัดการแก้ไขหรือปรับปรุงตามกระบวนการอิทธิบาท ๔

พระธรรมโกศาจารย์(ปัญญานันทภิกขุ)^{๔๐} ได้กล่าวถึงความหมายของหลักอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท คือ ทางจะไปสู่ความสำเร็จ ๔ ประการคือ ๑) ฉันทะความพอใจ ๒) วิริยะความเพียร ๓) จิตตะความเอาใจใส่ ๔) วิมังสา ไตร่ตรองค้นคว้าในสิ่งนั้นๆ ถ้าเรารักสิ่งนั้น เอาใจใส่สิ่งนั้น มันก็ก้าวหน้า การคิดการทำก็ก้าวหน้าต่อไปเพราะเรารักสิ่งนั้นถ้าไม่รักมันก็ไม่ไปได้

พระเทพดิลก(ระแบบ ฐิตญาโณ)^{๔๑} ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือคุณธรรมที่จะนำผู้ประพฤติปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ซึ่งต้องไม่เหลือวิสัยคือสิ่งที่ตนประสงค์นั้นต้องอยู่ในวิสัยที่อาจใช้ความเพียรพยายามทำให้เกิดขึ้นได้มิใช่เป็นความเพ้อฝันที่ไม่มีโอกาสประสบความสำเร็จคุณธรรมกลุ่มนี้เรียกว่าอิทธิบาท ๔

พระเทพวิสุทธิเมธี(ปัญญานันทภิกขุ)^{๔๒} ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ ในปาฐกถาธรรม เรื่อง ภาวนา-ช่วยเสริมเพิ่มกำลังจิต เมื่อวันที่๑๑ กันยายน ๒๕๒๐ คือ “อิทธิบาทนี้แปลว่าคุณธรรมที่จะทำให้เกิดความสำเร็จถ้าพูดภาษาง่าย ๆ ก็ว่าบันไดแห่งความสำเร็จ ถ้าเราเดินไปตามบันไดนี้แล้วจะก้าวไปสู่ความสำเร็จเคยมีคนถามพระพุทธรเจ้าว่า ที่พระองค์ได้ตรัสรู้สังขารนี้เพราะอะไร พระองค์ก็บอกว่าเพราะเรามีอิทธิบาท ๔ ประการ สมบูรณ์อิทธิบาท ๔ ประการ

^{๓๙} สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย,ผศ.ดร, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์บัณฑิต, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๐), หน้า ๒๓๙ .

^{๔๐} พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา), หน้า ๑๕๐.

^{๔๑} พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวกวาท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖.

^{๔๒} พระเทพวิสุทธิเมธี(ปัญญานันทภิกขุ), ปาฐกถาธรรม เรื่อง ภาวนาช่วยเสริม เพิ่มกำลังจิต ,[Online],แหล่งสืบค้น: <http://www.panya.iirt.net/read/txt/ 20-11-12.TXT>.(สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑).

สมบูรณ์เมื่อใดแล้วก็เกิดฤทธิ์ ทางใจเกิดอำนาจที่จะกระตุ้นเตือนเร่งเร้าให้มีความก้าวหน้า ให้มีการปฏิบัติทันที่ที่ไม่ว่างไม่เสียเวลา”

พระราชญาณวิสิฐ(เสริมชัย ชยมงคล)^{๔๓} ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือ หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จในการกระทำกิจการงานหรือการอาชีพประการแรก อิทธิบาทแปลความว่าทางแห่งความสำเร็จกล่าวคือข้อปฏิบัติให้บรรลุความสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพนั่นเอง

พระราชปัญญาภิรมย์(สุบิน เขมियो)^{๔๔} ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาท ๔ คือ คุณธรรมเครื่องให้สำเร็จตามประสงค์หรือสิ่งประสงค์คนในโลกนี้ย่อมต้องการสิ่งที่ประสงค์แห่งชีวิตกันคนละหลายรูปแบบแต่สิ่งประสงค์ที่คนต้องการตรงกันคือทรัพย์ ยศ และผลงาน ทรัพย์เป็นสิ่งประสงค์ที่สำคัญยิ่งของชีวิตเพราะทรัพย์เป็นสิ่งอาศัยใช้สอยในการดำรงชีวิตประจำวัน ทรัพย์มีอยู่ ๒ ประการคือ ทรัพย์สิน ๑ ทรัพย์สมบัติ ๑ ทรัพย์สินคือเงินตราสำหรับใช้จ่ายซื้อขายแลกเปลี่ยนอาหารเครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและยารักษาโรค ทรัพย์สมบัติคือ บ้านเรือน ที่ดินที่นา ที่สวน เครื่องใช้ต่างๆ

สุชีพ ปุญญานุภาพ^{๔๕} ได้กล่าวถึงความหมายของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้อิทธิบาท ๔ คือ คุณเครื่องให้บรรลุความสำเร็จ ๔ อย่างด้วยกัน ได้แก่ ๑) ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น ๒) วิริยะ ความเพียร ๓) จิตตะ เอาใจฝักใฝ่ ๔) วิมังสา ใช้ปัญญาพิจารณาสอบสวนแล้วแสดงความต่างกนเพียงฝ่ายพระอภิธรรมเจริญโลกุตตรมานประกอบด้วยอิทธิบาท

พิฑูร มลิวัดย์^{๔๖} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้องค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ๑) ฉันทะความพอใจรักใคร่ในสิ่งนั้น คือเมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความพอใจด้วยความรักในสิ่งนั้นทำสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจไม่เบื่อหน่ายในกิจที่ทำ (เต็มใจ) ๒) วิริยะความเพียรประกอบสิ่งนั้น คือเมื่อทำสิ่งใดก็ทำด้วยความขยันหมั่นเพียรด้วยความพยายาม เข้มแข็งอดทน ไม่ทอดทิ้งกิจที่ทำนั้น (แข็งใจ) ๓) จิตตะ ความเอาใจฝักใฝ่ ในสิ่งนั้นไม่วางธุระ คือ เมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองทำด้วยปัญญารู้จักพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาสาเหตุด้วยความรอบคอบ (เข้าถึง) ๔) วิมังสาความหมั่น

^{๔๓} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), ความสำเร็จ หลักธรรมสู่ ความสำเร็จและสันติสุข (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๕), หน้า ๙.

^{๔๔} พระราชปัญญาภิรมย์(สุบิน เขมियो), ประมวลลบทพระธรรมเทศนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรรมศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๒๖๐.

^{๔๕} สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๖๗๖.

^{๔๖} พิฑูร มลิวัดย์, แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙-๒๐.

ตรีกตรองพิจารณาเหตุผลในสิ่งนั้นเมื่อทำสิ่งใดทำด้วยความรู้จักไตร่ตรองรู้จักพิจารณาใคร่ครวญรู้จัก
พินิจพิเคราะห์ทดลอง ทดสอบ (เข้าใจ)

วิเชียร ขาบุตรบุญชริก^{๔๗} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ องค์ประกอบ
ของอิทธิบาท ๔ คือ ๑) ฉันทะ ความพอใจความยินดีหรือความเต็มใจที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ๒)
วิริยะ ความพยายาม ความเพียรหรือความกล้าที่จะทุ่มเทชีวิตจิตใจให้กับการกระทำนั้นๆ โดยไม่มีคำ
ว่าท้อแท้หรือเบื่อหน่าย ๓) จิตตะ ความสนใจเอาใจใส่หรือตั้งใจในการกระทำนั้นๆ อย่างจริงจังโดยไม่
ใส่ใจถึงปัญหาอุปสรรคอันจะเป็นเหตุให้เสียกำลังใจ ๔) วิมังสา การใช้ปัญญาพิจารณาตรวจสอบข้อดี
ข้อเสียข้อบกพร่องตลอดจนปัญหาอุปสรรคและวิธีแก้ไขอย่างมีเหตุผลว่าผลที่ปรากฏนั้นมีสาเหตุมา
จากอะไรมีไขขยันอย่างไร

แสงอรุณ โปรงธุระ^{๔๘} ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอิทธิบาท ๔ ไว้ดังนี้ อิทธิบาทหมายถึง
หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้นๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ) ซึ่งมี ๔ ข้อ
คือ ๑) ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรักต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่ง
กิจการหรืองานที่ทำมิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จๆ หรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร ๒) วิริยะ
พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็งอดทน เอาธุระไม่
ทอดทิ้งไม่ทอดลอย ๓) จิตตะ เอาจิตฝึกฝน คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดไม่ปล่อย
ใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อยๆ เสมอๆ ๔) วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้
ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลย บกพร่องขัดข้อง ใน
สิ่งที่ทำนั้นโดยรู้จักทดลอง วางแผนวัดผลคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔

การพัฒนาวิชาชีพครูสำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจในการพัฒนาเยาวชนของชาติ โดยครู
นอกจากจะต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูแล้ว ครูยังต้องเป็นผู้ทรงความรู้ในเนื้อหาที่ต้องถ่ายทอด
สู่ ผู้เรียน และครูยังต้องจัดการเรียนการสอนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และโดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง ครูจะต้องพัฒนาศิษย์ให้มีทักษะการเรียนรู้ ครูจึงเป็นผู้กำหนดคุณภาพประชากรในสังคมและ
คุณภาพ ประชากรในสังคม คือตัวพยากรณ์ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การ
ปกครอง การศึกษา วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม วิชาชีพครูจึงควรเป็นที่รวม
ของคนเก่ง คน ดี สามารถเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม การประพฤติปฏิบัติตน การดำรงชีวิต

^{๔๗} วิเชียร ขาบุตรบุญชริก, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕),
หน้า ๑๒๖.

^{๔๘} แสงอรุณ โปรงธุระ , พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริม
วิชาการสถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒๘-๒๒๙.

และการขึ้นนำสังคมไป ในทางที่เหมาะสม จากสภาพความเป็นจริงที่ปรากฏในปัจจุบัน วิชาชีพครูกลับเป็นวิชาชีพที่คนทั่วไปให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย เพราะเป็นวิชาชีพที่รายได้ต่ำ ผู้ประกอบวิชาชีพครูยากจน มีภาระหนี้สินมาก ผู้ปกครองที่มี การศึกษาสูงและมีฐานะดีไม่ประสงค์จะให้บุตรหลานของตนศึกษาเพื่อออกไปประกอบวิชาชีพครู เยาวชน ที่สำเร็จการศึกษาชั้น ม.๖ ก็ไม่ประสงค์ที่จะสมัครเรียนในสาขาวิชาชีพครู ผู้สมัครเรียนในสาขาครูจึงมัก เป็นผู้ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เมื่อไม่สามารถสอบเข้าเรียนในสาขาวิชาชีพอื่นได้แล้วจึงจะสมัครเรียน เพื่อออกไปเป็นครู

การพัฒนาวิชาชีพครู ทำให้ได้ครูที่เป็นบุคลากรวิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทั้งทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาของรัฐ และเอกชน โดยมี องค์ประกอบคุณลักษณะที่เพียบพร้อมในด้านความรู้ในวิทยาการในฐานะครูและพลเมืองที่มี คุณภาพ มีความสามารถและทักษะในด้านการเรียนการสอนที่สร้างสรรค์การเรียนรู้ สมกับเป็นบุคลากร ในวิชาชีพชั้นสูง มีคุณธรรม จริยธรรม และบุคลิกภาพสมกับความเป็นครู และมีความรู้อย่าง ลึกซึ้ง กว้างขวางในศาสตร์สาขาที่สอน (Subject Matter) อันนำไปสู่บุคลากรวิชาชีพ ผู้ซึ่งสมควรได้รับ ใบประกอบวิชาชีพครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่สภาวิชาชีพครูจะกำหนด การดำเนินการเพื่อยกระดับ มาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงและเป็นที่ยอมรับจากสังคม ทั่วไป เริ่มต้นตั้งแต่การปรับปรุงระบบการผลิตครูเพื่อให้การผลิตครูสอดคล้องกับสภาพความ ต้องการ ความจำเป็นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพโดยการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูรุ่นใหม่ให้เข้มข้น ในศาสตร์ที่สอนและหลากหลายในวิธีการสอน ทำให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อนักเรียน สังคม และประเทศชาติสืบไป^{๔๔}

การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ เป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูใน ๓ ด้าน ๑. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ดังนี้

(๑) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดทิ้งเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ

(๒) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง การแสดงพฤติกรรม การปฏิบัติงานและการพัฒนางาน มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดทิ้งเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติ

^{๔๔} พระครูวิจิตรศาสนาทรมหาเถร,การพัฒนาวิชาชีพครู, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

(๓) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยเอาจิต ผักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

สรุป การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ (๑) ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ (๒) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน (๓) ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งผู้วิจัยใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

๒.๔ บริบทของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๒.๔.๑ ความหมายของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาที่วัด โดยพระสงฆ์ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาให้แก่พระภิกษุสามเณรได้เล่าเรียนวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ควบคุมไปกัวิชาสามัญตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนมีสถานภาพเป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันพระพุทธศาสนา พ.ศ. ๒๕๔๘ จัดเป็นโรงเรียนในระบบเช่นเดียวกับรูปแบบโรงเรียนของรัฐและเอกชนทั่วไป ซึ่งคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ได้ออกประกาศมหาเถรสมาคม ว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนดให้มีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กำหนด ด้วยเหตุนี้ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จึงนับเป็นสถานศึกษาแห่งสถาบันพระพุทธศาสนาภายใต้การกำกับดูแลของคณะสงฆ์โดยมหาเถรสมาคม ในการสนับสนุนส่งเสริมของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ^{๕๐} การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒^{๕๑} ตามข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วยเรื่องมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ ตามมาตรา ๙ โดยแบ่งเป็น ๓ ด้าน คือ ๑. ด้าน

^{๕๐} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ,คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

^{๕๑} พระราชบัญญัติแห่งชาติ, แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓, มาตรา ๓๙, (อติสรุณา)

มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน^{๕๒}

๒.๔.๒ ลักษณะของการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษาในรูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของ ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษาและบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากที่การศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย และสภาการศึกษามหาจุฬาราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๔๓๒ และพ.ศ. ๒๔๘๙ ตามลำดับ ได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่าโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษากำหนดให้การเรียนบาลีนักราชธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่าโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ได้ตั้งแต่ปีพ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นต้นมา^{๕๓}

สภาพการณ์ที่เป็นอยู่ของการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประเด็นไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการศึกษาในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษา ที่ยังไม่มิติศทางการพัฒนา และขาดความชัดเจนในการสร้างเอกภาพทางการบริหารให้กับกลุ่มโรงเรียน นอกจากนั้นยังพบว่าการสร้างพันธสัญญาการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อการสร้างศาสนทายาทที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันยังไม่ได้มีการกำหนดให้มีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก จะมีเพียงการดำเนินงานตามกรอบแนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นสำคัญ อีกทั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาไม่มียุทธศาสตร์การพัฒนาที่เด่นชัดพอที่จะเป็นแนวทางของการจัดการศึกษาในบริบทพื้นที่นั้นๆ เพื่อสร้างศาสนทายาท และดำเนินการเผยแผ่

^{๕๒} กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อบังคับคุรุสภามาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖, (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖).

^{๕๓} สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลีและแผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๕๔.

พระพุทธศาสนาแก่ชุมชนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการ และการจัดการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเพื่อให้นักเรียน และโรงเรียนในสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ใช้เป็นแนวทางในการที่จะปฏิรูประบบการบริหารจัดการ การจัดการศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และสอดคล้องกับสภาพการณ์ของท้องถิ่นต่อไป แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วยองค์ ประกอบ ของ ทิศทางยุทธศาสตร์การพัฒนา ระบบวัดผลทางยุทธศาสตร์ และระบบปฏิบัติการทางยุทธศาสตร์

วิสัยทัศน์ (Vision)

วิสัยทัศน์เป็นเข็มทิศนำทางสู่นาคต เป็นการพัฒนาไปสู่ภาพฝันที่ควรจะเป็นของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ ดังนี้

“ส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามด้วยศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรม ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของโลกที่มีคุณภาพมาตรฐาน”

พันธกิจ (Mission)

พันธกิจเป็นกรอบ และแนวทางในการดำเนินงานตามหน้าที่ และตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วยพันธกิจ ดังนี้

๑. จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรม
๒. พัฒนาระบบบริหารโรงเรียนให้เข้มแข็ง เป็นโรงเรียนคุณภาพมาตรฐานของไทยที่เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาของโลก
๓. เผยแผ่ และทำนุบำรุงพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม และร่วมสร้างสังคมพุทธธรรมที่มีความเข้มแข็ง

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issue)

ประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นประเด็นสำคัญหรือวาระการพัฒนาตามพันธกิจ ที่จะอาศัยการขับเคลื่อนด้วยวิธีการทางยุทธศาสตร์ให้มีการพัฒนาที่บังเกิดผลสัมฤทธิ์ที่แตกต่าง โดดเด่น และก้าวกระโดด ประกอบด้วย ๔ ประเด็นยุทธศาสตร์ ดังนี้

๑. การสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นศาสนทายาทที่มีคุณภาพ
๒. การพัฒนาระบบบริหารโรงเรียนให้เข้มแข็ง และมีมาตรฐานเป็นโรงเรียนคุณภาพที่ยั่งยืน
๓. การเสริมสร้างศักยภาพให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโลก

๔. การทำนุบำรุง เผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงาม

เป้าประสงค์ (Goal)

เป้าประสงค์เป็นผลลัพธ์ของการดำเนินงานตามประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นผลสัมฤทธิ์ที่มุ่งหวังจะให้เกิดการบรรลุผลในอนาคต ประกอบด้วย เป้าประสงค์ ดังนี้

๑. ผู้เรียนเป็นศาสนทายาทที่เปี่ยมปัญญาพุทธธรรม และมีคุณลักษณะปรีดีสามัญตามทีพึงประสงค์

๒. ระบบการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษามีคุณภาพ มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับและเชื่อมั่นของสังคม

๓. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของโลก

๔. พระพุทธศาสนามีความเจริญงอกงาม สังคมเข้มแข็งอุดมปัญญาพุทธธรรม

ผลผลิตของแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan output)

ผลผลิตเป็นผลสัมฤทธิ์ที่เป็นผลผลิตโดยตรงจากการใช้ทรัพยากรเพื่อการขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วยผลผลิต ดังนี้

๑. ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพ

๒. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน

๓. มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานานาชาติ ต้นแบบ

๔. มีผู้เรียนที่สอบผ่านหลักสูตรนักธรรม-บาลีมากขึ้น

๕. มีชุมชนพุทธธรรมที่เข้มแข็งทั่วทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สรุป สภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาที่สำคัญอยู่หลาย ๆ ประเด็น ไม่ว่าจะเป็นในด้านคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษา ในปัจจุบันของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมในวงกว้าง ความไม่ชัดเจนในอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพของระบบการดำเนินการด้านการบริหารจัดการครูผู้สอนให้มีการพัฒนาด้านมาตรฐานวิชาชีพของตน ระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาสมคิด โครธา^{๔๔} ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า การใช้อิทธิบาท ๔ ของพระนิสิตโดยรวมและที่เป็นรายด้าน ๔ ด้าน คือ ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะ และด้านวิมังสา กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยชั้น ปีที่ ๑ ถึง ชั้น ปีที่ ๔ จำนวน ๓๘๔ รูป พระนิสิตมีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมาก พระนิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการเรียนโดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๕

บุญมี บุญเยี่ยม^{๔๕} ได้ทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานการควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด พบว่าพนักงานศูนย์การควบคุมการบินภูเก็ต บริษัท วิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานโดยภาพรวมและองค์ประกอบ อยู่ในระดับมาก และพนักงานที่มีประวัติการผ่านการฝึกอบรมต่างกัน มีระดับการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานโดยภาพรวมและองค์ประกอบ ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังพบว่า พนักงานที่มีการนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยมีการนำไปใช้ในระดับน้อยขึ้นอยู่กัลักษณะของงาน ที่ทำนอกจากนี้การนำหลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ยังขึ้นอยู่กัแรงจูงใจภายนอกอีกด้วย เช่น เงินเดือนสวัสดิการ

เสกสันต์ บุญยะ^{๔๖} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีพฤติกรรมการใช้อิทธิบาท ๔ ดังนี้ด้านฉันทะ มีการใช้ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องมีอัธยาศัยและมีน้ำใจที่ดีต่อทุกคน และมีการใช้ที่อยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องการใช้คำพูดที่เหมาะสมในการตักเตือนผู้ร่วมงานทุกคน มีความห่วงใยในผู้ร่วมงานทุกคน และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา ด้านวิริยะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องไม่ใช้อำนาจหน้าที่บังคับให้ทำงานเกินกำลังความสามารถ และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่อง

^{๔๔} พระมหาสมคิด โครธา, การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ปรียญฐานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, อัดสำเนา, ๒๕๔๗), หน้า ๖๖.

^{๔๕} บุญมีบุญเยี่ยม, การศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานการควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด, ปรียญฐานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘, หน้า ๔๑-๑๑๖.

^{๔๖} เสกสันต์ บุญยะ, การใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔, ปรียญฐานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษานำเอาหลักพุทธธรรมไปใช้ในการบริหารงาน เอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา และส่งเสริมในการให้ความรู้แก่บุคลากร ผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นคุณค่าของการใช้หลักพุทธธรรมในการแก้ปัญหาชีวิต ด้านจิตตะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุด ในเรื่องเป็นมิตรกับผู้ร่วมงานทุกคนและ รักษาความลับของทางราชการและของผู้ร่วมงาน และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องชื่นชมผลงาน การปฏิบัติงานของบุคลากรด้วยความบริสุทธิ์ใจ เอาใจใส่ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาลให้ผู้ร่วมงานเสมอ ส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงาน ด้านวิมังสา มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุด ในเรื่องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมีการใช้อยู่ในระดับดีมากในเรื่องอดทนต่อปัญหาต่างๆ ในที่ทำงาน อุทิศเวลาในการทำงานอย่างเต็มที่และขมใจ รักษาอารมณ์ของตนเองได้อย่างมั่นคง

สถิต รัชปต์ย์^{๕๗} ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาาคฤหัสถ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด พบว่า นักศึกษาได้ประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการเรียนครั้งนี้ด้านฉันทะ ในการเรียนทุกครั้งจะเริ่มต้นด้วยการชอบในเนื้อหาวิชาที่เรียนก่อนเพื่อให้การศึกษาเล่าเรียนมีความสุขสนุกสนาน ศึกษาถึงข้อสงสัยเนื้อหาวิชาที่เรียน คำนึงถึงเป้าหมายที่ตนเองต้องการ คือความสำเร็จการศึกษา ไม่มีอคติต่อครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น และสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อสถาบันของตนเอง เมื่อมีความชอบใจแล้ว ความเพียรพยายามก็จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จตามที่ตนเองตั้งใจไว้ก็คงไม่ยากเกินไป ด้านวิริยะ ในการสร้างความสำเร็จพยายามในสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำนั้น จะต้องทำตนเองให้มีความขยันหมั่นเพียร มีความกระตือรือร้นในเนื้อหาวิชาที่กำลังศึกษาเล่าเรียนอยู่เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการศึกษาเล่าเรียนมากที่สุด ไม่ทิ้งหรือทอดทิ้งกลางคันทั้งที่ไม่รู้ว่าตนเองทำเต็มที่แล้วหรือยัง เข้าเรียนสม่ำเสมอตรงต่อเวลา ไม่ซักช้าเอาเปรียบเพื่อนร่วมชั้น คนอื่นๆ หากมีการงานเป็นกลุ่มก็ทำงานช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนความรู้และความคิดเห็นซึ่งกันและกันอยู่เสมอ ไม่เกียจคร้านในการศึกษาเล่าเรียน ด้านจิตตะ มุ่งเน้นในเรื่องของการศึกษาอย่างเต็มความสามารถ หรือเต็มศักยภาพที่ตนมีเอาใจใส่และจดจ่ออยู่กับเนื้อหาวิชาที่เรียนในระหว่างที่อาจารย์บรรยาย เอาใจใส่ที่จะปฏิบัติกิจกรรมใดๆ ที่จัดขึ้นอย่างเต็มอกเต็มใจ ไม่ละทิ้งหน้าที่ หรือเลือกที่ชอบหรือไม่ชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหมู่เพื่อร่วมชั้น จะฝึกหัดด้านสมาธิอยู่เสมอๆ มีจิตใจที่แน่วแน่มีสติตั้งใจและจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ตนเองกำลังกระทำ สร้างความผ่อนคลายควบคู่กับการศึกษาด้วย เพื่อไม่ให้ตนเองตั้งเครียดกับการศึกษาเล่าเรียน ด้านวิมังสา ในเวลานอกเหนือจากเวลาเรียนในห้องเรียนจะหมั่น ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

^{๕๗} สถิต รัชปต์ย์, การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาาคฤหัสถ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, ปริญญาานิพนธ์การศึกษา(การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔, หน้า ๔๑-๔๘.

นอกเหนือจากวิชาที่ตนเองเรียน และพยายามปรับปรุงการเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พิจารณาให้เป็นขั้นเป็นตอน หากพบปัญหา ก็จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมหรือปรึกษาอาจารย์ผู้สอนในการเรียน ต้องมีอุปสรรคและปัญหาอยู่เสมอ ไม่ละทิ้งและท้อถอย จะต่อสู้กับปัญหานั้นๆ โดยพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ นอกจากนี้แล้วยังมีการจับกลุ่มทำงานกันเป็นทีม การแก้ไขอุปสรรคต่างๆ มีความคิดหลากหลาย มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและช่วยกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

นางวิชญาภา เมธีวรฉัตร^{๕๘} ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๖๙ มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปีคิดเป็นร้อยละ ๙๐.๘๕ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๔ และมีตำแหน่งส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าบุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะ และด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอิทธิบาท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ ผลก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต

พระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก^{๕๙} ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานครเขต๓” ประจำปีการศึกษาพ.ศ.๒๕๕๒ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหาร ๖๑ คนและครูผู้สอน ๒๒๗ คนผลการวิจัยพบว่าสภาพ การบริหารงานบุคคลโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการสรรหาบุคลากร ด้านการบำรุงรักษาบุคลากรด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานและ

^{๕๘} วิชญาภา เมธีวรฉัตร, ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์, ปริญญาโท พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ๘๗-๑๑๒.

^{๕๙} พระนิรันดร์ สุทธิเมตติโก, “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต๓”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก.

ด้านการพิจารณาให้บุคลากรพ้นจากงานมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางเช่นการยกเว้น ด้านการวางแผนอัตรากำลังมีสภาพการปฏิบัติอยู่ในระดับมากแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลคือควรมีการวางแผนอัตรากำลังที่เหมาะสมกับตำแหน่งเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการสรรหาบุคลากร มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่บุคลากรที่หลากหลายมีการส่งเสริมด้านการฝึกอบรมสัมมนาทางวิชาการ คุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติธรรมมีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบคุณธรรมและระเบียบปฏิบัติและในการพิจารณาให้พ้นจากงานนั้นให้พิจารณาถึงระเบียบการขอสถานศึกษาเป็นหลัก

ทวี ศันสนีย์พันธ์ และเดชา พวงงาม^{๖๐} ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของพระภิกษุสงฆ์สามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑๑ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของพระสงฆ์สามเณร ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนความต้องการในการจัดการศึกษาของพระสงฆ์สามเณรผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้แก่ผู้บริหาร ผู้จัดการและครูสอนมีความเห็นดังนี้ ด้านสภาพการจัดการศึกษาซึ่งครอบคลุมกระบวนการ๖ ด้าน คือ ด้านการบริหารงาน ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่และวัสดุครุภัณฑ์ด้านวิชาการด้านงบประมาณด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ในภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ โดยด้านที่เห็นว่าได้ดำเนินการมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านบุคลากรด้านปัญหาและอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน โดยด้านที่เห็นว่ามีปัญหาและอุปสรรคมากกว่าด้านอื่นๆ คือ ด้านบุคลากร ส่วนด้านความต้องการในการจัดการศึกษา โรงเรียนมีความต้องการบุคลากรปฏิบัติงานประจำและได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการโดยการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อการจัดการศึกษาโดยเฉพาะเนื่องจากโรงเรียนไม่อยู่ภายใต้ พ.ร.บ. โรงเรียนเอกชน พ.ศ. ๒๕๒๕ และไม่ใช่วิทยาลัยโดยตรง แต่เป็นโรงเรียนที่สังกัดกรมการศาสนา

พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์^{๖๑} ได้ศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านงานวิชาการ ด้านงานธุรการ ด้านงานปกครองนักเรียน ด้านงานอาคารสถานที่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านงานโรงเรียนกับชุมชน และด้านงานบริการ

^{๖๐} ทวี ศันสนีย์พันธ์ และเดชา พวงงาม, "การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑๑", ในเอกสารวิชาการ การวิจัยทางด้านการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๓๗), หน้า ๗๙.

^{๖๑} พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์, "การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น", การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓).

นอกจากนี้ยังพบปัญหา ด้านการบริหารทั้งไปเกี่ยวกับการจัดองค์กรในโรงเรียนไม่ชัดเจนการบริหารเงินยุ่งยาก ซ้ำซ้อน บุคลากรไม่เข้าใจ ระเบียบ การสื่อสารต่างๆ ไม่สะดวกและทันสมัยงบประมาณมีน้อย บุคลากรขาดความรู้ขาดประสบการณ์ ด้านงานวิชาการไม่มีการวางแผนวิชาการที่เป็นระบบและชัดเจนไว้ล่วงหน้า ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้โดยตรง ในการช่วยงานส่งเสริมและพัฒนา ด้านงานธุรการ ขอบข่ายวางแผนงานธุรการไม่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรหลักรับผิดชอบงานธุรการ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานไม่เป็นระบบ ด้านงานปกครอง ไม่มีแผนงานปกครองนักเรียนที่ชัดเจน ไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานนี้ โดยเฉพาะด้านวิชาการ มีขอบข่ายที่กำหนดไว้ตามแผนมากเกินไปไม่สามารถทำได้ทั้งหมด การบริการ ด้านโสตทัศนูปกรณ์ ไม่เพียงพอ ด้านงานโรงเรียนที่จะช่วยบริการแก่ชุมชนในด้านต่างๆ ไม่สามารถทำได้อย่างทั่วถึง ด้านงานอาคารสถานที่ ไม่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนดของโรงเรียน อาคารเรียน ห้องเรียน ตลอดจนห้องพิเศษต่างๆไม่เพียงพอและมีบริเวณคับแคบ รวมไปถึงงบประมาณ สำหรับงานด้านนี้มีจำนวนจำกัด

พระมหาสารวย อติวิชา^{๒๒} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ของครูสอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ๑. ครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยส่วนรวมและจำแนกตามสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นครูที่เป็นบรรพชิต มีปัญหาด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่เป็นปัญหาระดับมาก พบว่า ด้านหลักสูตร ได้แก่ การอบรมเกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาให้กับครูผู้สอนซึ่งมีไม่เพียงพอกับจำนวนครูผู้สอน และคู่มือครูมีไม่ครบทุกรายวิชา ในด้านการจัดการเรียนการสอนขาดแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ในด้านสื่อการสอน โรงเรียนขาดงบประมาณที่จะให้การสนับสนุนในการผลิตสื่อการสอน และโรงเรียนขาดสื่อการสอนที่ทันสมัยและในด้านการวัดผลประเมินผล มีรายข้อที่มีปัญหาระดับปานกลางและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ขาดเครื่องมือในการวัดผลที่เป็นมาตรฐาน ๒. ครูผู้สอนที่เป็นบรรพชิตและฆราวาสมีปัญหาเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายด้าน ๓ ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอนและด้านการวัดผลประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ โดยครูที่เป็นบรรพชิตมีปัญหามากกว่าครูซึ่งเป็นฆราวาส

^{๒๒} พระมหาสารวย อติวิชา, “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓).

พระอภิเดช บุพลา^{๖๓} ได้ศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า การบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ในภาพรวมและเป็นรายด้านทั้ง ๔ ด้าน ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารบุคลากร งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไปไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านการบริหารวัสดุอุปกรณ์ ส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านปัญหาการบริหารจัดการ พบว่ามีปัญหาทั้ง ๔ ด้าน คือ ปัญหาด้านบริหารงานบุคคล เช่น การขาดครูผู้สอนที่ตรงสายงาน ปัญหาด้านบริหารงบประมาณ เช่น ขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย และปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป เช่น ขาดการประสานงานทั้งภายในและภายนอก

ศิริธร สุขโขใจ^{๖๔} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการของครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่ในการปฏิบัติงานวิชาการทั้งผู้บริหารและครูได้สรุปว่า เกิดจากขาดงบประมาณ บุคลากร แหล่งวิชาการ การวางแผนระยะเวลาในการปฏิบัติงาน การประสานงาน ความร่วมมือ และการติดตามประเมินผล

พิมพ์ แคล้วคลาด^{๖๕} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทั้ง ๑๒ มาตรฐาน อยู่ในระดับมาก โดยอันดับสูงสุดได้แก่ มาตรฐานที่ ๘ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และอันดับต่ำสุดได้แก่ มาตรฐานที่ ๑๑ แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา การเสนอแนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูครั้งนี้จัดทำผลงานทางวิชาการอบรม กำกับ นิเทศ ติดตาม พัฒนาผู้เรียนและการจัดทำแผนการสอนมีเทคนิค วิธีการ นวัตกรรมการผลิตสื่อ และการจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้อำนวยการโรงเรียนมีการติดตามครูผู้สอนเขียนรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนเป็นระยะ การเป็นผู้นำและสมาชิกที่ดีครูผู้สอน ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกันสร้างแหล่งข้อมูลข่าวสารและจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้ทุกสถานการณ์

บุญยฤทธิ ปิยะศรี^{๖๖} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พบว่ารูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อ

^{๖๓} พระอภิเดช บุพลา, "ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ", การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗).

^{๖๔} ศิริธร สุขโขใจ, การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑),

^{๖๕} พิมพ์ แคล้วคลาด, แนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๘.

^{๖๖} บุญยฤทธิ ปิยะศรี, รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

เสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความ ต่างระหว่างบุคคลช่วยเสริมสร้างให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ๑.ความสำคัญของการจัดการเรียน การสอนที่ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล นั้นหมายความว่าครูมีเป้าหมายสำคัญที่จะพัฒนาผู้เรียนให้ ประสบสำเร็จและบรรลุตามมาตรฐานและตัวชี้วัดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการจัดการเรียนที่ดีต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ และสังคมเป็นสำคัญควบคู่กันไป ๒.การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลที่เน้นความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ผู้เรียนและความต้องการของผู้เรียน แนวทางการจัดการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนที่เกิดจากการจัด การเรียนการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยการวิเคราะห์หลักสูตร ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ แผนการเรียนรู้และเครื่องมือวัดและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ๓.กลยุทธ์รูปแบบ เทคนิควิธีการ สอนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล ที่ประกอบด้วยแนวทาง รูปแบบ เทคนิควิธีการสอนที่มีความหลากหลายในการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เช่น วิธีสอน หรือวิธีจัดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหา

สรุป การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง การใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการดำเนินการเพิ่มความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงาน ประกอบด้วย ๓ ด้าน คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ หรือการจัดการศึกษา มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ต้องการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีเพียงพอที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง การแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานและการพัฒนางาน มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายการเรียนรู้หรือการจัดการศึกษา รวมทั้งต้องฝึกฝนให้มีทักษะหรือความชำนาญสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ หมายถึง จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้นเป็นแบบแผนในการประพฤติตน มีใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอไม่ทอดยเอาจิตฝักใฝ่ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล และข้อบกพร่อง ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง และฐานะของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคมอันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

เชมปี (Paul G. Schemp)^{๖๗} ได้ศึกษาการเรียนรู้จากการทำงานของครูซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยว่าอะไร คือความรู้ของครูและครูใช้ความรู้อย่างไรในห้องเรียนของเขา การวิเคราะห์คำตอบในการแสวงหาความรู้ของครู ใช้การศึกษารายกรณีครุมัธยมศึกษาและใช้ระยะเวลาศึกษายาวนานใช้วิธีการที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลของเทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์ผลงานและเอกสาร จากวิดีโอ และจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ความรู้ที่รวบรวมจากการเข้าไปสัมผัสกับแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของเรื่องที่ศึกษาออกเป็น ๕ ประเภท คือ ๑) การจัดการชั้นเรียนและการทำงาน ๒) พฤติกรรมการสอน ๓) สารของวิชา ๔) ศิลปะในการสอนเนื้อหาความรู้และ ๕) บรรยากาศภายนอก

จอห์นสันและบัตตัน (Johnson, M.J. and Button. K)^{๖๘} ได้เสนอผลการทดลองพัฒนาครูโดยการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนซึ่งปรากฏว่าประสบความสำเร็จด้วยดี นับเป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาวิชาชีพของครู และผลจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ขอเสนอแนะในการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูหลายประการได้แก่ (๑) เสนอแนะให้ครูศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (๒) ให้ครูเริ่มตั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองในการทำงานสอน (๓) จัดให้มีโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นโครงการระยะยาว (๔) สนับสนุนให้มีการร่วมมือกันทำงานระหว่างนักวิชาการในมหาวิทยาลัยกับครูในโรงเรียน และ (๕) จัดหาวิธีการให้ครูที่ทำวิจัยได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนผลงานของตนเอง

Cassidy^{๖๙} ได้ทำการศึกษา เรื่อง ข้อมูลการตัดสินใจในการพัฒนาระบบการศึกษา วิเคราะห์ระบบการบริหารข้อมูลทางการศึกษา โดยการใช้คอมพิวเตอร์ที่จะส่งผลให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดได้เป็นประโยชน์ถึงมือผู้บริหาร ผู้เกี่ยวข้องระดับทุกผลการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลนั้นต้องกำหนดเกณฑ์เพื่อการประเมินและการออกแบบระบบ บริหารการจัดการข้อมูลการศึกษาจึงจะสามารถพัฒนาระบบการศึกษาได้

^{๖๗} Paul G. Schemp, "Learning on the Job : Analysis of the Acquisition of a Teacher's Knowledge," *Journal of Research and Development in Education* 28. 4 (1995) : 231-244.

^{๖๘} M.J Johnson and K. Button, "Action Research Paves the Way for Continuous Improvement," *Journal of Staff Development* 19 (1998) : 48-51.

^{๖๙} Cassidy, Thomas Jame Jr, "Data for Decisions in Developing Education System", *Dissertation Abstracts International*, (Educational Administration Major : Ohio State University, 1991), P 34.

สมิธ(Smith)^{๗๐} ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูกรณีศึกษาโรงเรียนมัธยม โดยการสัมภาษณ์ครูจำนวน ๘๒ คน จากโรงเรียนที่ได้จัดโครงสร้างใหม่จำนวน ๘ แห่ง เพื่อพัฒนามโนทัศน์ของครูเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน สภาพองค์การที่มีผลต่องานของครูจำแนกเป็นประเภทได้ ดังนี้ ๑) สภาพ (condition) ที่เพื่อนครูมุ่งหวังจากกันและกัน ๒) สภาพที่ครูและผู้บริหารร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้น ๓) สภาพที่ครูพัฒนาขึ้นเองและบำรุงรักษาไว้สภาพดังกล่าวบ่งชี้ให้เห็นถึงความสามารถและความรับผิดชอบของครู

สรุป ความสำคัญของคุณภาพชีวิตการทำงานกับผลการปฏิบัติงาน มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารองค์การดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้และเมื่อบุคลากรในองค์การมีคุณภาพชีวิตการทำงานจะมีผลต่อการปฏิบัติงาน บุคลากรในองค์การที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งต่างกัน เพศต่างกัน หรือขนาดโรงเรียนต่างกัน จะก็มีผลการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตในการทำงานต่างกัน

๒.๓ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ^{๗๑} โดยนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น

(Independent Variables)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
และให้สัมภาษณ์

(๑.) สถานภาพ

(๑.๑) บรพชิต

(๑.๒) ศฤหัสถ์

(๒.) ระดับการศึกษา

(๒.๑) ปริญญาตรี

(๒.๒) สูงกว่าปริญญาตรี

(๓.) ประสบการณ์การทำงาน

(๒.๑) ระยะ ๑ - ๕ ปี

(๒.๒) ระยะ ๖ - ๑๐ ปี

(๒.๓) ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ ประกอบด้วย ๓ ด้าน ดังนี้

๑. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐาน
ความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิ
บาท ๔

๒. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐาน
การปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔

๓. การพัฒนาวิชาชีพครูด้านมาตรฐาน
การปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔

quality-of

,

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฏอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากร,กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ รูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research)^๑เป็นการผสมผสานวิธีการระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กับวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยบูรณาการข้อมูลคุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistics Analysis)

๓.๒ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

๓.๒.๑ ประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ ปีการศึกษา ๒๕๖๑ จำนวนทั้งสิ้น ๑๐๐ รูป/คน

^๑ ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล “การวิจัยแบบผสม: ทางสายกลางของการวิจัย”, การออกแบบการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,๒๕๕๕), หน้า ๓๒๑-๓๒๔.

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๘๐ รูป/คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan)^๒ และสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) แล้วนำไปเทียบสัดส่วนจากประชากรตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ได้กลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย

ตารางที่ ๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
๑. สถานภาพ		
๑.๑ บรรพชิต	๓๒	๒๙
๑.๒ คฤหัสถ์	๖๘	๕๑
รวม	๑๐๐	๘๐
๒. ระดับการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๗๑	๕๙
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๒๙	๒๑
รวม	๑๐๐	๘๐
๓. ประสบการณ์การทำงาน		
๓.๑ ระยะไม่เกิน ๕ ปี	๒๘	๒๐
๓.๒ ระยะ ๖-๑๐ปี	๕๐	๔๕
๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๒๒	๑๕
รวม	๑๐๐	๘๐

๓.๒.๓ กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่

๓.๒.๓.๑ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ๖ รูป/คน

๓.๒.๓.๒ ครูผู้สอน จำนวน ๖ รูป/คน

รวมทั้งสิ้น ๑๒ รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

^๒ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 608-610) อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น , พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยสาส์น, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๓.๑ ประเภทของเครื่องมือมีอยู่ ๒ ประเภท คือ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ๒ ประเภทคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) มีรายละเอียดดังนี้

๓.๓.๑.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มี ๓ ตอนได้แก่

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)^๓ ดังนี้

๕ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๔ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๓ หมายถึง	มีการปฏิบัติในการดับปานกลาง
๒ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อย
๑ หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) จำนวน ๓ ด้านตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

๓.๓.๑.๒ แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับแนวทางส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แบ่งเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

^๓ ลิเคิร์ต (Likert, 1970), อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, *การวิจัยเบื้องต้น*, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสุวีริยาสาส์น จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๘๓-๘๔.

ตอนที่ ๒ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๕ ด้านตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

๓.๓.๒ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือของการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังนี้

๓.๓.๒.๑ แบบสอบถาม (Questionnaire)

(๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(๒) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(๓) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ และรูปแบบตามแบบสอบถามสร้างเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบปลายเปิด (Open-ended) จำนวน ๑ ชุด มี ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (RatingScale) ตามหลักการและแนวคิดของลิเคิร์ต(Likert,1970,อ้างจาก บุญชม ศรีสะอาด, ๒๕๕๔: ๔๓-๔๔) มี ๕ ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลางน้อย น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended)

(๔) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

(๕) นำแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดทำฉบับที่แก้ไขนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วยด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา ผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัย การประเมินผลวัดผลหรือด้านสถิติคณิตศาสตร์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินคุณภาพของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เพื่อหาความ

เที่ยงตรง เชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า Index of Congruence (IOC) ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

- + ๑ หมายถึง เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ได้
- หมายถึง ไม่แน่ใจ เป็นข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออก
- ๑ หมายถึง ไม่เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ไม่ได้ ควรตัดออกหรือปรับปรุงแก้ไขใหม่

หมดโดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อ มีค่าตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไป

(๖) นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมิน หรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีจำนวนข้อ และเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัย

(๗) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวนไม่น้อยกว่า ๓๐ คน เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ ข้อมูลตามโปรแกรมสำเร็จรูปต่อไป

(๘) นำผลจากการทดลองไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) หรือวิธี Item Total Correlation นำข้อมูลหาค่าสหสัมพันธ์ทางบวกไปเทียบกับค่าวิกฤต ($\alpha = 0.50$) โดยใช้เกณฑ์มีค่าตั้งแต่ ๐.๒๐ - ๑.๐๐ เป็นข้อที่นำไปใช้ได้และมีข้อจำแนก

(๙) นำแบบสอบถามในข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตามเกณฑ์ที่ใช้ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายด้านและโดยภาพรวมตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ ๐.๗๕ ขึ้นไป

(๑๐) นำแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ที่กำหนดมาจัดเป็นฉบับสมบูรณ์นำไปใช้ในการเก็บข้อต่อไป

๓.๓.๒.๒ แบบสัมภาษณ์ (Interview)

(๑) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(๒) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบงานวิจัยเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(๓) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามเอกสารเกี่ยวกับหลักการ แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการบริหาร และรูปแบบ และโครงสร้างแบบสัมภาษณ์งานวิจัยเรื่องการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์จำนวน ๑ ชุด ๒ ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวกับสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

(๔) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสร็จเรียบร้อยแล้วนำไปหาอาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณาที่ตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

(๕) นำเสนอแบบสัมภาษณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องสมบูรณ์และจัดทำ ฉบับที่แก้ไขนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน ประกอบด้วยด้านการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษา ผู้เชี่ยวชาญในงานวิจัย การประเมินผลวัดผลหรือด้านสถิติคณิตศาสตร์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสัมภาษณ์ที่มีเนื้อหาสอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัย

(๖) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามผลการประเมิน หรือข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์ให้มีจำนวนข้อและเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัยและพิมพ์นำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๔.๑ ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เกี่ยวกับการแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งไปยังกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

๓.๔.๒ ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างท่านละ ๑ ชุดพร้อมซองจดหมายที่ติดแสตมป์ถูกต้องเพื่อให้ส่งแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย โดยส่งไปทางไปรษณีย์และผู้วิจัยนำส่งแบบสอบถามเองบางส่วนไปขอรับคืนเอง รวมทั้งสิ้น จำนวน ฉบับ

๓.๔.๓ นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางคณิตศาสตร์

๓.๔.๔ นำแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์นำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไปโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์

๓.๔.๕ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์จากผู้ตอบสัมภาษณ์กลุ่มเจาะจงท่านละ ๑ ชุด จำนวน ๑๒ ท่าน แยกเป็นผู้บริหาร ๖ ท่าน และครูผู้สอน ๖ ท่าน

๓.๔.๖ นำแบบตอบสัมภาษณ์ ที่ได้มาจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสัมภาษณ์แต่ละชุดบูรณาการกันแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิเคราะห์หาจำนวนและค่าร้อยละ

๓.๕.๒ วิเคราะห์หาระดับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิโดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของ ลิเคิร์ต(Likert,1970)^๔ แล้วนำไปเทียบกับเกณฑ์ค่าเฉลี่ย ๕ ระดับและแปรผล ดังนี้

๔.๕๑-๕.๐๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
๓.๕๑-๔.๕๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติในระดับมาก
๒.๕๑-๓.๕๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับปานกลาง
๑.๕๑-๒.๕๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อย
๑.๐๐-๑.๕๐	หมายถึง	มีการปฏิบัติระดับน้อยสุด

๓.๕.๓ วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ โดยการทดสอบที (t-test)

๓.๕.๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F-test แบบ one way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างหาความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe method)

๓.๕.๕ วิเคราะห์แนวทางการการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำนวน ๓ ด้าน โดยวิเคราะห์ค่าจำนวนค่าความถี่และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา(Descriptive analysis)

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖.๑ สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัยโดยใช้

- (๑) ค่าความสอดคล้อง (IOC:Index of Consistency) ของแบบสอบถาม
- (๒) ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Coefficient)ของแบบสอบถาม
- (๓) ค่าความเชื่อมั่น (α =Alpha-Coefficient)ของแบบสอบถาม

^๔ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓-๔๔.

๓.๖.๒ สถิติพื้นฐาน

- (๑) ความถี่ (Frequency)
- (๒) ค่าร้อยละ (Percentage)
- (๓) ค่าเฉลี่ย (\bar{x})
- (๔) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

๓.๖.๓ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

- (๑) ใช้ t-test For dependent samples เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ๒ ค่าในการวิเคราะห์ข้อมูล
- (๒) ใช้ F-test For one-way ANOVA เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตั้งแต่ ๓ ขึ้นไป เมื่อพบความแตกต่าง หาค่าความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ (Scheffe' Method)

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังต่อไปนี้

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์

๔.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๔.๓.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการ
พัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ
จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๔.๓.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๔.๔ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ผล

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
%	แทน	ค่าร้อยละ
X	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
T	แทน	ค่าสถิติทดสอบ t - test
F	แทน	ค่าสถิติทดสอบ F - test (one - way anova)
Ss	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน (Mean of square)
DF	แทน	ขั้นตอนของความอิสระ (Degree of freedom)

- * แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕
 ** แทน ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตัวแปร ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพ

(n = ๘๐)

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
๑. สถานภาพ		
๑.๑ บรรพชิต	๒๙	๒๔.๕
๑.๒ คฤหัสถ์	๕๑	๗๕.๕
รวม	๘๐	๑๐๐
๒. ระดับการศึกษา		
๒.๑ ปริญญาตรี	๕๙	๗๓.๕
๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๒๑	๒๖.๕
รวม	๘๐	๑๐๐
๓. ประสบการณ์การทำงาน		
๓.๑ ระยะ ๑ - ๕ ปี	๒๐	๒๕.๐
๓.๒ ระยะ ๖ - ๑๐ ปี	๔๕	๕๖.๒๕
๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๑๕	๑๘.๗๕
รวม	๘๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ส่วนใหญ่เป็น คฤหัสถ์ คิดเป็นร้อยละ ๗๕.๕ รองลงมาคือ เป็น บรรพชิต คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๕ เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๕ รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๕ เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๕๖.๒๕ รองลงมา คือ ระยะ ๑ - ๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๐ และระยะ ๑๑ ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๗๕ ตามลำดับ

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับดังนี้

๔.๓.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยรวมและรายด้าน ปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๒ – ๔.๕

ตารางที่ ๔.๒ สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยภาพรวม และรายด้าน

(n = ๘๐)

การพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๑	.๔๒	มาก	๓
๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๕	.๕๓	มาก	๑
๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๑	.๕๔	มาก	๒
รวมเฉลี่ย	๔.๒๔	.๔๕	มาก	

จากตารางที่ ๔.๒ สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .๔๕) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๕$, S.D. = .๕๓) รองลงมา คือด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๕๔) และด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๔๒) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ สภาพการพัฒนางานวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ และรายชื่อ

(n = ๘๐)

ข้อ	ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตาม หลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	มีความรักในการแสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	๔.๐๓	.๕๗	มาก	๑๒
๒	มีความใฝ่รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่ง ใหม่ ๆ ได้	๔.๔๑	.๕๙	มากที่สุด	๓
๓	มีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัย เพื่อพัฒนา ระบบการวัดผล ประเมินผล อย่างมีประสิทธิภาพ	๔.๔๐	.๖๑	มากที่สุด	๔
๔	มีความรักในการใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและ สนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ	๔.๔๕	.๖๑	มากที่สุด	๒
๕	มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติการสอน และให้ ความช่วยเหลือตามสมควร	๔.๑๕	.๕๓	มาก	๙
๖	มีความพากเพียรในการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	๓.๙๒	.๖๙	มาก	๑๓
๗	มีความพยายามในการสร้างบรรยากาศการจัดการชั้น เรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	๔.๒๕	.๖๓	มากที่สุด	๕
๘	มีความตั้งใจมุ่งมั่นทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาผู้เรียน	๔.๐๔	.๖๐	มาก	๑๑
๙	มีการสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	๔.๒๒	.๗๓	มากที่สุด	๗
๑๐	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน	๔.๕๔	.๗๕	มากที่สุด	๑
๑๑	มีการวางแผนจัดการคุณภาพการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	๔.๒๑	.๘๓	มากที่สุด	๘
๑๒	มีการทบทวนโดยนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	๔.๑๔	.๗๒	มาก	๑๐

๑๓	มีการประเมิน ปรับปรุง และศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา	๔.๒๔	.๗๕	มาก	
	ผู้เรียน				๖
รวมเฉลี่ย		๔.๒๑	.๔๒	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๔.๓ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๑$, S.D. = .๔๒) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๔$, S.D. = .๗๕) รองลงมา คือ มีความรักในการใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๔๕$, S.D. = .๖๑) และ มีความใฝ่รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๔๑$, S.D. = .๕๙) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีความภาคภูมิใจในการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = .๖๙)

ผลการสัมภาษณ์สภาพโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน มีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งมีทั้งคุณและโทษ แต่ถ้าหากสามารถนำอิทธิบาท ๔ มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพได้ ก็จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้ การรู้หลักการ รู้ตำแหน่งหน้าที่ รู้งานที่ได้รับมอบหมาย ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของการครูที่ดีที่จะต้องรู้หลักการ และกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายให้ชัดเจนในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินกิจการต่างๆ อย่างถูกต้อง จึงจะสามารถพัฒนาวิชาชีพไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างถูกต้อง การพัฒนาวิชาชีพที่ดีจะต้องสามารถประเมินศักยภาพได้ด้วยการกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน และแนวทางปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุวัตถุประสงค์

ตารางที่ ๔.๔ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ และ
รายชื่อ

(n = ๘๐)

ข้อ	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	มีความรักความพอใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน	๔.๒๒	.๗๓	มากที่สุด	๘
๒	มีความรักความพึงพอใจปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ	๔.๑๔	.๗๕	มาก	๑๒
๓	มีความตั้งใจมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ	๔.๒๑	.๘๓	มากที่สุด	๙
๔	มีความพากเพียรในการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง	๔.๕๔	.๗๒	มากที่สุด	๑
๕	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ	๔.๒๔	.๗๕	มากที่สุด	๗
๖	มีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน	๔.๑๖	.๖๔	มากที่สุด	๑๐
๗	มีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์	๔.๓๘	.๗๑	มากที่สุด	๓
๘	มีความเอาใจใส่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ	๔.๒๔	.๗๙	มากที่สุด	๖
๙	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน	๔.๑๒	.๗๑	มาก	๑๓
๑๐	มีความมุ่งมั่นกระทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้	๔.๑๔	.๘๒	มาก	๑๑
๑๑	มีความคิดอย่างรอบด้านเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน มาพัฒนาการศึกษา	๔.๒๘	.๖๗	มากที่สุด	๔
๑๒	มีการคิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้	๔.๒๖	.๗๒	มากที่สุด	๕

๑๓	มีการไตร่ตรองเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่	๔.๔๙	.๖๐	มากที่สุด	๒
	สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
	รวมเฉลี่ย	๔.๒๕	.๕๓	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๔.๔ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๕$, S.D. = .๕๓) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความพากเพียรในการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๕๔$, S.D. = .๗๒) รองลงมา คือ มีการไตร่ตรองเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๔๙$, S.D. = .๖๐) และมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๘$, S.D. = .๗๑) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๑๒$, S.D. = .๗๑)

ผลการสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ นั้นผู้บริหารจะต้องกำหนดนโยบายและวางแผนในการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อสถานศึกษา ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนารู้จักเหตุผล รู้จักวางตน รู้จักพอประมาณ และปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสม โดยมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตารางที่ ๔.๕ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก
สามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ และรายชื่อ

(n = ๘๐)

ข้อ	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	มีความยินดีประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและ เป็นแบบอย่างที่ดี	๔.๔๕	.๘๔	มากที่สุด	๑
๒	มีความรักในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ	๔.๐๐	.๘๑	มาก	๑๔
๓	มีความรักความพอใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ	๔.๒๖	.๖๘	มากที่สุด	๖
๔	มีความพากเพียรใฝ่ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนา ตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ	๔.๒๐	.๖๘	มาก	๑๑
๕	มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทาง ราชการ	๔.๑๘	.๖๙	มาก	๑๒
๖	มีความขยันพากเพียรในการใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ	๔.๒๔	.๕๔	มากที่สุด	๙
๗	มีความมุ่งมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครอง ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข	๔.๑๒	.๘๒	มาก	๑๓
๘	มีการยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้ สาธารณชนรับรู้	๔.๓๔	.๖๗	มากที่สุด	๕
๙	มีความตั้งใจส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสา มารณแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ และ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย	๔.๒๒	.๘๒	มากที่สุด	๑๐
๑๐	มีความมุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วม วางแผนการเรียนรู้	๔.๓๙	.๖๗	มากที่สุด	๒

๑๑	มีความไต่ตรงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษา	๔.๒๔	.๗๒	มากที่สุด	๗
๑๒	มีการใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร	๔.๒๔	.๖๐	มากที่สุด	๘
๑๓	มีการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส	๔.๓๔	.๘๔	มากที่สุด	๔
๑๔	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และ สามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	๔.๓๖	.๘๑	มากที่สุด	๓
รวมเฉลี่ย		๔.๒๑	.๗๒	มากที่สุด	

จากตารางที่ ๔.๕ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = .๒๑) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและจรรยาวิชาชีพโดยการสร้างขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = .๔๙) รองลงมา คือ ดำเนินการทางวินัย การลงโทษ โดยใช้หลักความถูกต้องตามระเบียบควบคุมกับหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๓$, S.D. = .๔๖) และ ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๒$, S.D. = .๔๗) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พัฒนาการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรภายในสถานศึกษา อย่างถูกต้องและแม่นยำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D. = .๕๓)

ผลการสัมภาษณ์สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ต้องนำเอาหลักอิทธิบาท ๔ ซึ่งเป็นลักษณะของธรรมที่มุ่งสู่ความสำเร็จมาเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติเพื่อให้การพัฒนาครูได้ดีเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น มาตรฐานการปฏิบัติตนนั้นมีจรรยาบรรณวิชาชีพครูเป็นแนวทางและหลักปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์

๔.๓.๒ ผลวิเคราะห์การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามสถานภาพ

ตารางที่ ๔.๖ เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม สถานภาพ โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๘๐)

ด้านที่	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔	สถานภาพ				t	Sig.
		บรรพชิต		คฤหัสถ์			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑	ด้านมาตรฐานความรู้และ ประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๐	.๔๕	๔.๒๑	.๔๒	.๐๔๗	.๐๐**
๒	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๓๔	.๓๘	๔.๒๔	.๕๕	.๕๙๔	.๐๐**
๓	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๑	.๕๑	๔.๒๑	.๕๔	.๐๒๘	.๐๐**
รวมเฉลี่ย		๔.๒๘	.๓๖	๔.๒๔	.๔๖	.๒๓๓	.๐๐**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๖ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๗ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการ
พัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน
(n = ๘๐)

ด้านที่	การพัฒนาวิชาชีพ ครูตามหลักอิทธิบาท ๔	ระดับการศึกษา				t	Sig.
		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี			
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
๑	ด้านมาตรฐานความรู้และ ประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิ บาท ๔	๔.๒๓	.๔๓	๔.๐๙	.๓๗	๑.๑๕	.๐๐**
๒	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตาม หลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๗	.๕๕	๔.๑๗	.๔๘	.๕๗๙	.๐๐**
๓	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตาม หลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๕	.๕๔	๔.๐๕	.๕๓	๑.๒๒	.๐๐**
รวมเฉลี่ย		๔.๒๗	.๔๖	๔.๑๑	.๓๙	๑.๒๕	.๐๐**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ ๔.๘ เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการ
พัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ
ศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน
(n = ๑๖๐)

ด้านที่	การพัฒนาวิชาชีพ ครูตามหลักอิทธิบาท ๔	ประสบการณ์การทำงาน					
		ระยะ ๑-๕ ปี		ระยะ ๖-๑๐ ปี		ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
๑	ด้านมาตรฐานความรู้และ ประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิ บาท ๔	๔.๒๘	.๓๙	๔.๑๙	.๔๓	๔.๐๙	.๔๔
๒	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตาม หลักอิทธิบาท ๔	๔.๒๙	.๖๗	๔.๒๔	.๔๕	๔.๒๑	.๕๖
๓	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตาม หลักอิทธิบาท ๔	๓.๗๘	.๖๒	๔.๒๐	.๔๙	๔.๒๒	.๕๙
รวมเฉลี่ย		๔.๒๙	.๕๑	๔.๒๒	.๔๑	๔.๒๒	.๕๑

จากตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
เกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดชัยภูมิจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ระยะ ๑ - ๕ ปี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่
ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๕๑) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๙$, S.D. = .๖๗) รองลงมา คือ ด้าน
มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๘$, S.D. = .๓๙)
ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} =$
๓.๗๘, S.D. = .๖๒)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า
โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๒$, S.D. = .๔๑) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า
ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๔$, S.D. = .
๔๕) รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๐$, S.D. = .๔๙)

ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๙, S.D. = .๔๓$)

ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๖ - ๑๐ ปี พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = ๔.๒๒, S.D. = .๕๑$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๒, S.D. = .๕๙$) รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๒๑, S.D. = .๕๖$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ ($\bar{X} = ๔.๑๙, S.D. = .๔๔$)

ตารางที่ ๔.๙ เปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

(n = ๘๐)

ด้านที่	การบริหารสถานในยุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม ๗	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
๑	ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔	ระหว่างกลุ่ม	๔.๒๓	๒.๐๐	๒.๑๑	๙๑.๔๙	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๓.๖๓	๑๕๗.๐๐	.๐๒		
		รวม	๗.๘๖	๑๕๙.๐๐			
๒	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔	ระหว่างกลุ่ม	๓.๒๑	๒.๐๐	๑.๖๐	๖๔.๘๕	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๓.๘๙	๑๕๗.๐๐	.๐๒		
		รวม	๗.๑๑	๑๕๙.๐๐			
๓	ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔	ระหว่างกลุ่ม	๓.๑๖	๒.๐๐	๑.๕๘	๕๙.๑๔	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๔.๑๙	๑๕๗.๐๐	.๐๒		
		รวม	๗.๓๖	๑๕๙.๐๐			
รวมเฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม	๓.๔๔	๒.๐๐	๑.๗๒	๑๐๓.๔๓	.๐๐**
		ภายในกลุ่ม	๒.๖๑	๑๕๗.๐๐	.๐๑		
		รวม	๖.๐๕	๑๕๙.๐๐			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

จากตารางที่ ๔.๙ สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ทุกด้านมีการปฏิบัติแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ เซฟเฟ (Scheffe) ปรากฏผลดังตารางที่ ๔.๑๐ - ๔.๑๓

ตารางที่ ๔.๑๐ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๘๐)

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{X}	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๑-๕ ปี	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๗๗	๓.๘๔	๔.๑๔
ระยะ ๑-๕ ปี	๓.๗๗	-	-๐.๐๗*	-๐.๓๗**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๓.๘๔	-	-	-๐.๓๐**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๔	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ การเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เป็นรายคู่ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป และระยะ ๖-๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๖-๑๐ ปี พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๑ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๘๐)

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{X}	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๑-๕ ปี	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๗๔	๓.๘๑	๔.๑๕
ระยะ ๑-๕ ปี	๓.๗๔	-	-๐.๐๗*	-๐.๔๑**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๓.๘๑	-	-	-๐.๓๔**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๕	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ การเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เป็นรายคู่ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป และระยะ ๖-๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๖-๑๐ ปี พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๒ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๘๐)

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{X}	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๑-๕ ปี	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๗๗	๓.๘๕	๔.๑๔
ระยะ ๑-๕ ปี	๓.๗๗	-	-๐.๐๘*	-๐.๓๗**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๓.๘๕	-	-	-๐.๒๙**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๔	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เป็นรายคู่ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป และระยะ ๖-๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๖-๑๐ ปี พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

ตารางที่ ๔.๑๓ ทดสอบความแตกต่างรายคู่ของการเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

(n = ๘๐)

ประสบการณ์การทำงาน	\bar{X}	ประสบการณ์การทำงาน		
		ระยะ ๑-๕ ปี	ระยะ ๖-๑๐ ปี	ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป
		๓.๗๘	๓.๘๓	๔.๑๓
ระยะ ๑-๕ ปี	๓.๗๘	-	-๐.๐๕*	-๐.๓๕**
ระยะ ๖-๑๐ ปี	๓.๘๓	-	-	-๐.๓๐**
ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป	๔.๑๓	-	-	-

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ เป็นรายคู่ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป และระยะ ๖-๑๐ ปี กับระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ส่วน ระยะ ๑ - ๕ ปี กับระยะ ๖-๑๐ ปี พบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕

๔.๓.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผลปรากฏตามตารางที่ ๔.๑๔ - ๔.๑๖

ข้อ	แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	๑๖	๒๑.๑๑
๒	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรส่งเสริมสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ	๑๓	๑๕.๐๓
๓	สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย	๑๗	๑๙.๗๔
๔	ครูผู้สอนควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการจัดเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม	๒๑	๒๙.๐๙
๕	สถานศึกษาควรส่งเสริมชุมชน ให้เข้าถึงการบริการวิชาการที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาอาชีพอย่างเหมาะสม	๑๓	๑๕.๐๓
โดยภาพรวม		๘๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๔ แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการจัดเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม (ร้อยละ ๒๙.๐๙) ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง (ร้อยละ ๒๑.๑๑) และสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย (ร้อยละ ๑๙.๗๔) ตามลำดับ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรมีความคิดอย่างรอบด้านเพื่อรวบรวมข้อมูล ข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน มาพัฒนาการศึกษา	๑๑	๑๓.๐๑
๒	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรส่งเสริมมีการคิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้	๑๓	๑๕.๘๙
๓	สถานศึกษาควรมีการดำเนินงานธุรการโดยเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มมาตรฐานการปฏิบัติงาน	๑๒	๑๕.๔๙
๔	ครูผู้สอนควรผู้บริหารควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์การจัด การศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ได้อย่างรวดเร็ว	๑๔	๑๗.๖๑
๕	ผู้บริหารควรส่งเสริมการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยระบบข้อมูล สารสนเทศที่ทันสมัย อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและแม่นยำ	๑๕	๑๘.๗๖
๖	ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความ ร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อพัฒนาการบริหารงาน วิชาการกับสถานศึกษาอื่น	๑๕	๑๘.๒๔
โดยภาพรวม		๘๐	๑๐๐

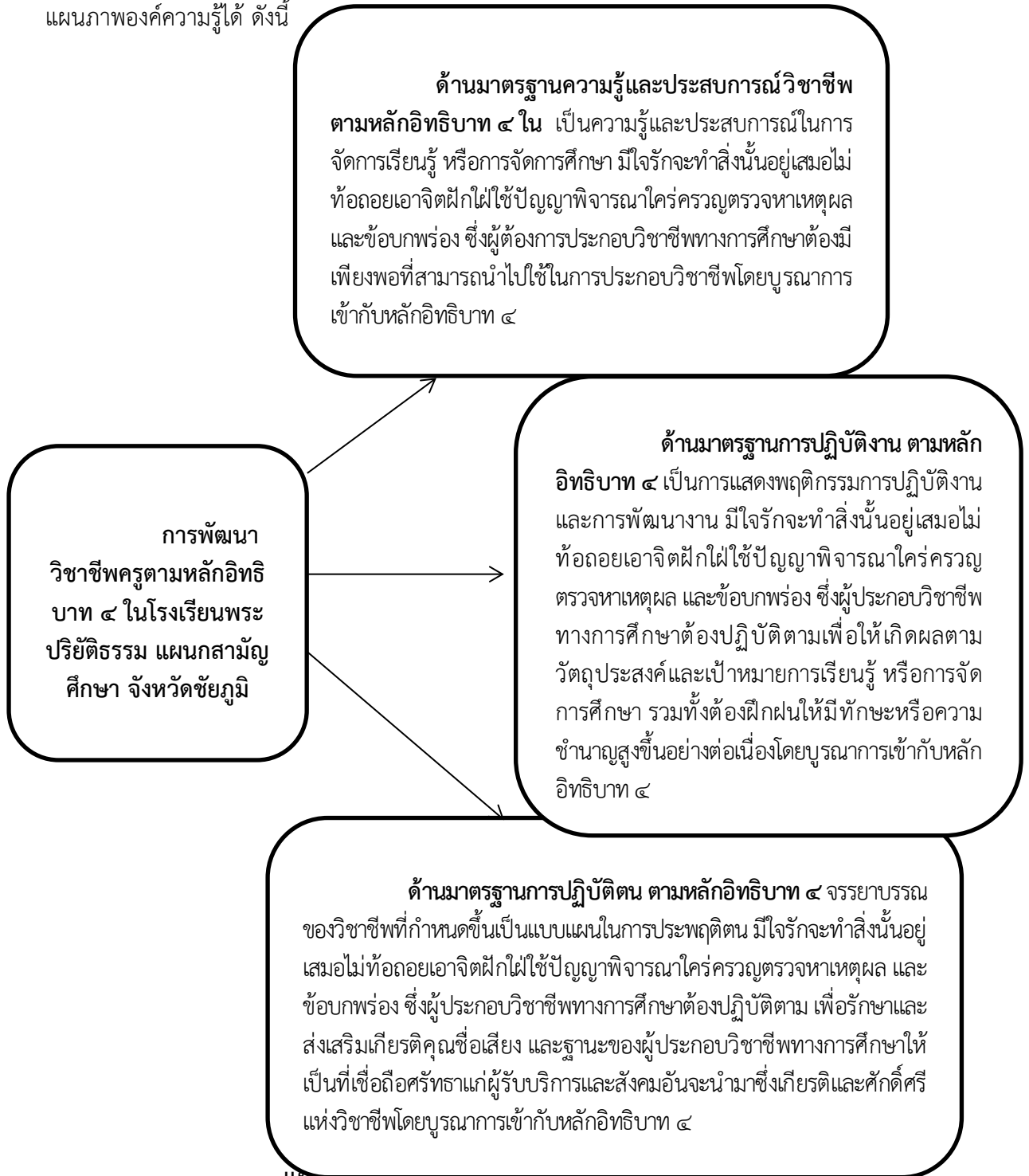
จากตารางที่ ๔.๑๕ แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้บริหารควร
ส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษามีการประสานความร่วมมือโดยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อ
พัฒนาการบริหารงานวิชาการกับสถานศึกษาอื่น (ร้อยละ ๑๘.๒๔) ผู้บริหารควรส่งเสริมการ
ประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้วยระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย อย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องและ
แม่นยำ (ร้อยละ ๑๘.๗๖) และ ครูผู้สอนควรผู้บริหารควรพัฒนาการประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษา
ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม เข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว(ร้อยละ ๑๗.๖๑) ตามลำดับ

ข้อ	แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
๑	ผู้บริหาร ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา	๑๕	๑๙.๙๑
๒	ผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรส่งเสริมการใช้ใช้องค์ความรู้หลากหลายใน การปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร	๒๐	๒๕.๕๕
๓	ผู้บริหาร ครูผู้สอน มุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วม วางแผนการเรียนรู้	๑๗	๒๐.๒๔
๔	ครูผู้สอนควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมการจัดเรียนการสอน เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างเหมาะสม คุ่มค่า และเกิดประโยชน์	๑๓	๑๕.๒๑
๕	สถานศึกษามีการยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานในวิชาชีพ ให้ สาธารณชนรับรู้	๑๕	๑๙.๐๙
โดยภาพรวม		๘๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑๖ แนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน
ควรส่งเสริมการใช้ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกใน
องค์กร (ร้อยละ ๒๕.๕๕) ผู้บริหาร ครูผู้สอน มุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวาง
แผนการเรียนรู้ (ร้อยละ ๒๐.๒๔) และ ผู้บริหาร ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง
ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา (ร้อยละ ๑๙.๙๑) ตามลำดับ

๔.๔ องค์ความรู้จากการวิจัย

จากวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่ได้ จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปเป็น แผนภาพองค์ความรู้ได้ ดังนี้

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ” สรุปผลการวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผล

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผล

๑. สภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ รองลงมา คือ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าดังนี้

๑.๑ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความภาคภูมิใจในการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มีการไตร่ตรองเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๑.๒ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความยินดีประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีรองลงมา คือ มีความมุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

คือ มีความรักในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๑.๓ ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอภิปาบท ๔ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ มีความรักในการใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ ส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และมีความใฝ่รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

๒. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการ พัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามสถานภาพ จำแนกตามระดับการศึกษา และจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑.การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ มีการนำเอาอภิปาบท ๔ คือ ฉันทะ(ความรักความพอใจ), วิริยะ(ความพากเพียร), จิตตะ (ความคิดมุ่งมั่น), วิมังสา(ความไตร่ตรอง) มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้าน มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน

๒. การเปรียบเทียบการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า มีดังนี้

๑) ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีสถานภาพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนา วิชาชีพครูตามหลักอภิปาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่าง กัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน

ถึงแม้มีตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่ล้วนเข้าใจในระบบการพัฒนาเป็นอย่างดี ซึ่งมีรูปแบบในการพัฒนาอย่างสามัคคีร่วมด้วยช่วยกัน เพื่อให้ภาระงานบรรลุ

๒) ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฏอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิที่ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ มีการพัฒนาอย่างเป็นกัลยาณมิตรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยเอาความถูกต้องเป็นใหญ่ มีการนำอริยาบท ๔ ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาวิชาชีพครู

๓) ประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฏอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักกฏอริยาบท ๔ มาบูรณาการใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอน ต้องหมั่นประชุมปรึกษาหารือวางนโยบายและกำหนดแผนงานร่วมกันอยู่เสมอ โดยมุ่งเน้นพัฒนาส่งเสริมทักษะวิชาการและทักษะชีวิตของผู้เรียน ปฏิบัติงานโดยเคารพรักในจรรยาบรรณวิชาชีพ ใส่ใจ และมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อภาระงานของตน จึงเป็นสาเหตุให้สถานภาพด้านประสบการณ์การทำงาน มีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) จากการวิจัยและการอภิปรายผลแล้วสามารถสรุปผล โดยแบ่งเป็น ๒ ระดับดังนี้

๑. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

๑) สถานบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและระบบเทคโนโลยีการสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย ๒) ควรส่งเสริมให้มีการรายงานผลการพัฒนาวิชาชีพสม่ำเสมอโดยเป็นระบบถูกต้องสามารถตรวจสอบได้ ๓) ควรส่งเสริมการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

๒) สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดชัยภูมิ ควรมีกิจกรรมที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมการใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาแก่บุคลากรในเขตพื้นที่

๒. ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฏอริยาบท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๒) ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียน
พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๓) ควรศึกษาวิจัยการพัฒนาวิชาชีพครูเชิงรุก ตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระ
ปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ:

กระทรวงศึกษาธิการ, ข้อบังคับคุรุสภามาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖, (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๖).

กระทรวงศึกษาธิการ, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒, แก้ไขเพิ่มเติม
(ฉบับที่๓) พ.ศ.๒๕๕๓, หน้า ๔.

ข้อบังคับคุรุสภามาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ.๒๕๕๖, (ราชกิจจานุเบกษา., ๒๕๕๖), หน้า ๖๕.

เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie& Morgan, 1970: 608-610) อ้างในบุญชม ศรีสะอาด,
การวิจัยเบื้องต้น , พิมพ์ครั้งที่ ๙ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยสาส์น, ๒๕๕๖), หน้า ๔๓.

จารุมาศ เรื่องสุวรรณ, พันเอก, การสังเคราะห์แบบจำลองการสอนวิชาชีพช่างตามหลักอิทธิบาท ๔
ของพลทหารในส่วนสนับสนุนกองบัญชาการกองทัพก ,ปริญญาคุชฎีบัณฑิต ปร.ด.
อาชีวศึกษา ,(บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ถ่ายเอกสาร,๒๕๔๘), หน้า
๓๕.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, ต้นไม้จริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,๒๕๓๙), หน้า ๒-๔.

ทวี ศันสนีย์พันธ์ และเดชา พวงงาม, "การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติ
ธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา ๑๑", ในเอกสารวิชาการ การวิจัยทางด้านการ
ศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : การศาสนา, ๒๕๓๗), หน้า ๗๙.

บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น , พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุริยสาส์น, ๒๕๕๖),
หน้า ๔๓.

สมศักดิ์ บุญปู, พระสงฆ์กับการศึกษาไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย,
๒๕๔๗), หน้า ๓๕๓ - ๓๕๖.

- บุญมี บุญเยี่ยม, ศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานศูนย์ควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทย จำกัด, วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๔.
- บุญมีแท่นแก้ว, จริยศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๙), หน้า ๑๔๒.
- บุญมีบุญเยี่ยม, การศึกษาการนำอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการทำงานของพนักงานการควบคุมการบินภูเก็ต บริษัทวิทยุการบินแห่งประเทศไทยจำกัด, ปริญญาบัตรการศึกษามหาบัณฑิต สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๘, หน้า ๔๑-๑๑๖.
- บุญยฤทธิ์ ปิยะศรี, รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล, วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.
- ปริญญาัจฉวัฒนา, พุทธธรรมเพื่อกัลยาณมิตร, (กรุงเทพฯ: บจก. ศิลป์สยามบรรจุกภัณฑ์และการพิมพ์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๔๔-๑๔๕.
- ปิ่น มุฑกันต์, พ.อ., มงคลชีวิตภาค ๒ , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย , ๒๕๓๕), หน้า ๑๐.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล “การวิจัยแบบผสม: ทางสายกลางของการวิจัย”, การออกแบบการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๕๕), หน้า ๓๒๑-๓๒๔.
- พ.อ.ปิ่น มุฑกันต์, มงคลชีวิต, (กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์, ๒๕๑๖), หน้า ๑๔๐.
- พระครูวิทิศานุสาร, การพัฒนาวิชาชีพครู, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ), อธิบายหลักธรรมตามหมวดจากนวโกวาท, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๘), หน้า ๑๖๖.
- พระเทพวิสุทธิเมธี(ปัญญา นันทภิกขุ), ปาฐกถาธรรม เรื่อง ภาวนาช่วยเสริม เพิ่มกำลังจิต , [Online], แหล่งสืบค้น: <http://www.panya.iirt.net/read/txt/20-11-12.TXT>. (สืบค้นเมื่อวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑).
- พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ), พจนานุกรมธรรมของท่านปัญญานันทะ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา), หน้า ๑๕๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) พุทธธรรม. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาฯ, ๒๕๔๒), หน้า ๘๔๒.
- พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๖, ฉบับปรับปรุงและขยายความ , (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย , ๒๕๓๘), หน้า ๘๔๕-๘๔๖.
- พระธรรมปิฎก, (ป.อ. ปยุตโต), การพัฒนาที่ยั่งยืน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพฯ: สหธรรมิก, ๒๕๔๓), หน้า ๒๓๘.

พระธรรมปิฎก, พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่๑๐, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมมิกจำกัด, ๒๕๔๖),
หน้า ๘๔๒ .

พระนิรันดร สุทธิเมตติโก, “การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตบางกอกน้อย สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต๓”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต,
(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ก.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), “พุทธธรรม”, พิมพ์ครั้งที่๑๑, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒) หน้า ๑๕๑.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬา
ลกรณราชวิทยาลัย,๒๕๓๘), หน้า ๓๗๔.

พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ. ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม,พิมพ์รวมเล่ม ๓
ภาค ครั้งที่๑๕, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จันทร์เพ็ญ,๒๕๕๐), หน้า ๑๖๐-๒๓๑.

พระพรหมคุณาภรณ์, พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, (กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๗๐.

พระมหาจำเริญ ปะการะโพธิ์, "การดำเนินงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัด
ขอนแก่น", การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๓).

พระมหาสมคิด โครธา, การใช้อิทธิบาท ๔ ในการเรียนของพระนิสิตมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัยศรีนคร
ินทร์วิโรฒ, อัดสำเนา,๒๕๔๗), หน้า ๖๖.

พระมหาสำรวย อัดวิษา, “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนก
สามัญศึกษา จังหวัดร้อยเอ็ด”, รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระวิทยานิพนธ์การศึกษ
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
, ๒๕๔๓).

พระเมธีธรรมาภรณ์, “อิทธิบาทกถา” พุทธจักร โลกर्मเย็นดับเชื้อได้ด้วยศาสนา , (กรุงเทพฯ:โรง
พิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๓๙), หน้า ๑๐.

พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), ความสำเร็จ หลักรมสู่ ความสำเร็จและสันติสุข
,(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ธรรมสภา,๒๕๔๕), หน้า ๙.

พระราชบัญญัติแห่งชาติ, แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๓, มาตรา ๓๙, (อัดสำเนา)

พระราชบัญญัติกวี(สุบิน เขมियो), ประมวลบทพระธรรมเทศนา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรม
ศาสนา, ๒๕๒๘), หน้า ๒๖๐.

- พระราชวรดิฐ, กระบวนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค๔, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิชาบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๔๓), หน้า ๑.
- พระราชวรมณี(ป.อ. ปยุตโต), ทางสายกลางของการศึกษาไทย, พิมพ์ครั้งที่ ๒,(กรุงเทพฯ มหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๗), หน้า ๑๖-๑๙.
- พระอภิเดช บุพลา, "ความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ", การศึกษาค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๔๗).
- พะยอม วงศ์สารศรี, องค์การและการจัดองค์การ, พิมพ์ครั้งที่๓, (กรุงเทพฯ: สุภากรพิมพ์, ๒๕๔๓), หน้า ๑๔๔.
- พันเอกปิ่น มุกกันต์, แนวสอนธรรม : ตามหลักสูตรนักธรรมตรี, (กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๑๔) ,หน้า ๒๒๗.
- พิฑูร มลิวัลย์, แบบเรียนวิชาธรรมและนักธรรมชั้นตรี, (กรุงเทพฯมมหานคร : กรมการศาสนา, ๒๕๔๐), หน้า ๑๙-๒๐.
- พิมพ์ แคล้วคลาด, แนวทางการพัฒนาครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๕๕.
- พุทธทาสภิกขุ, การงานที่เป็นสุข, (กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖.
- พุทธทาสภิกขุ.การงานที่เป็นสุข.(กรุงเทพฯ : ธรรมสภา, ๒๕๓๗) หน้า ๙๐.
ม.ม.(ไทย)๑๓/๑๐/๖๕๐.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพฯมมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖), หน้า ๒.
- ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒, (กรุงเทพฯมมหานคร : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๓๘.
- โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ ๑๑, เอกสารสรุปผลการประชุมเชิงวิชาการกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ๒๕๔๙.๖), หน้า ๔๓.
- ลิเคิร์ต (Likert, 1970), อ้างในบุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพฯมมหานคร:บริษัทสุวีรียาสาสน์ จำกัด, ๒๕๕๔), หน้า ๘๓-๘๔.
- ว่าที่ร้อยตรีหญิงสุทธธัญญา โอบอ้อม, การพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา, ๒๕๕๘, หน้า ๗.

วิद्याภา เมธีวรฉัตร, ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอิทธิบาท ๔ : กรณีศึกษา โรงเรียนศิรีวงศ์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์, ปริญญานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๔, หน้า ๘๗-๑๑๒.

วิเชียร ชาบุตรบุญชริก, พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : โอ. เอส. พรินติ้งเฮ้าส์, ๒๕๓๕), หน้า ๑๒๖.
ศิริธร สุขโขใจ, การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑)

สถิต รัชปต์ย์, การประยุกต์หลักอิทธิบาท ๔ ไปใช้ในการศึกษาเล่าเรียนของนักศึกษาคุุฬาส์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, ปริญญานิพนธ์การศึกษา(การบริหารการศึกษา), มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๔, หน้า ๔๑-๔๘.

สนธยา พลศรี, ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๗), หน้า ๓.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, สังคมไทย : แนวทางวิจัยและการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๙.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์, การพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนา, ๒๕๒๖), หน้า ๕.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม-บาลีและแผนกสามัญศึกษา จังหวัดลำปาง. (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๕๔.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๒, หน้า ๒๘-๓๒.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, รายงานข้อมูลโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : กองพุทธศาสนา, ๒๕๔๗).

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗).

สุชีพ ปุญญานุภาพ, คุณลักษณะพิเศษแห่งพระพุทธศาสนา, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหา มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๙.

สุชีพ ปุญญานุภาพ, พระไตรปิฎกสำหรับประชาชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๖, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙), หน้า ๖๗๖.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ผศ.ดร, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์
บัณฑิต, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๑๕๕๐), หน้า ๒๓๘.

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย, ผศ.ดร, “หลักการบริหารการศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์”, สารนิพนธ์พุทธศาสตร์
บัณฑิต, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๑๕๕๐), หน้า ๒๓๙ .

เสกสันต์ บุญยะ, การใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาด
เล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔, ปริญญา
นิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา), (เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๙), หน้า ๗๓-๗๔.

แสงอรุณ โปรงรุระ , พุทธศาสน์, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายเอกสารตำรา สำนักส่งเสริมวิชาการสถาบัน
ราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๙), หน้า ๒๒๘-๒๒๙.

อมร รักษาสัตย์ และ ชัดติยา กรรณสูตร (บรรณาธิการ), ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนา
ประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : ชุมชนสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย,
๒๕๑๕), หน้า ๒-๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

1. Primary Sources

Cassidy, Thomas Jame Jr, "Data for Decisions in Developing Education System",
Disserttion Abstracts International, (Educational Administration Major : Ohio
State University,1991), P 34.

Joyce, Weil, Calhoun, Models of Teaching. 8thed. New York : Courtesy of Reece
Galleries, Inc. (2009). p.6.

M.J Johnson and K. Button, “Action ResearchPaves the Way for Continuous Improve
ment,” Journal of Staff Development 19 (1998) : 48-51.

Paul G. Sehemp, “Leraning on the Job : Analysis of the Acquisition of a Teacher’s
Knowledge,” Journal of Research and Development in Education 28. 4
(1995) : 231-244.

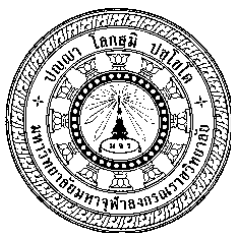
Sally J. Zepeda. “Professional Development What Work.” Eye On Education, Inc. NY.
www.edugains.ca. (2008), p.10.

Smith B., Teacher quality-of life according to teacher:The case of high schoo, (1994),
p 826-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามการวิจัยครั้งนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์
 - ๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ
 - ๑.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ จำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
 - ๑.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ
๒. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ
 - ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ในการตอบ แบบสอบถามครั้งนี้ จึงขอขอบคุณท่านมา ณ โอกาสนี้

พระอนุชา สิริสาโร

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

๑. สถานภาพ

- ๑.๑ บรรพชิต ๑.๒ คฤหัสถ์

๒. ระดับการศึกษา

- ๒.๑ ปริญญาตรี ๒.๓ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. ประสบการณ์การทำงาน

- ๓.๑ ระยะ ๑ - ๕ ปี ๓.๒ ระยะ ๖ - ๑๐ ปี ๓.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง ๑. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ตามระดับการปฏิบัติของท่านที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

๒. ระดับการประเมิน แบ่งเป็น ๕ ระดับ คือ (๕) มากที่สุด (๔) มาก (๓) ปานกลาง (๒) น้อย และ (๑) น้อยที่สุด

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๑.ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔						
๑	มีความรักในการแสวงหาและเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารความรู้ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง					
๒	มีความใฝ่รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกลยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้					
๓	มีการทุ่มเทใจสามารถจัดการคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง					
๔	มีความรักในการใช้จิตวิทยาเพื่อความเข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ					
๕	มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติการสอน และให้ความช่วยเหลือตามสมควร					

๖	มีความภาคภูมิใจในการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น					
ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๗	มีความพยายามในการสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้					
๘	มีความตั้งใจมุ่งมั่นทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน					
๙	มีการสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ และประเมินสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้					
๑๐	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน					
๑๑	มีการวางแผนจัดการคุณภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง					
๑๒	มีการทบทวนโดยนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
๑๓	มีการประเมิน ปรับปรุง และศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน					
๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาท ๔						
๑๔	มีความรักความพอใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน					
๑๕	มีความรักความพึงพอใจปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ					
๑๖	มีความตั้งใจมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ					
๑๗	มีความภาคภูมิใจในการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง					
๑๘	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ					
๑๙	มีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน					
๒๐	มีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์					
๒๑	มีความเอาใจใส่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ					
๒๒	มีการวิเคราะห์ปัญหาความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน					

๒๓	มีความมุ่งมั่นกระทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้					
ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๒๔	มีความคิดอย่างรอบด้านเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน มาพัฒนาการศึกษา					
๒๕	มีการคิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้					
๒๖	มีการไตร่ตรองเตรียมการสอนในลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
๓.ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔						
๒๗	มีความยินดีประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี					
๒๘	มีความรักในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพ					
๒๙	มีความรักความพอใจ มีจิตสำนึกสาธารณะ					
๓๐	มีความพากเพียรใฝ่ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ					
๓๑	มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ					
๓๒	มีความขยันพากเพียรในการใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ ๆ					
๓๓	มีความมุ่งมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข					
๓๔	มีการยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้					
๓๕	มีความตั้งใจส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ และ แหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย					
๓๖	มีมุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวาง					

	แผนการเรียนรู้					
๓๗	มีความไต่ตรงนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้จัดการศึกษา					
ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ	ระดับการปฏิบัติ				
		๕	๔	๓	๒	๑
๓๘	มีการใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร					
๓๙	มีการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็กเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส					
๔๐	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง					

ตอนที่ ๓ ข้อเสนอแนะแนวการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง ๓ ด้าน ควรเป็นอย่างไร

๑.ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔

.....

.....

.....

๒.ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔

.....

.....

.....

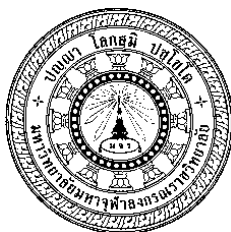
๓.ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม
พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)
ผู้วิจัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ใน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

คำชี้แจง

๑.แบบสัมภาษณ์นี้จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

๑.๑ เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.๒ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ต่อการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิจำแนกตามสถานภาพ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

๑.๓ เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

ซึ่งผลการสัมภาษณ์จะเป็นแนวทางในทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท๔ จากนั้นผู้วิจัยจะนำไปข้อมูลและหาแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามต่อไป

๒.แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ”

แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง : โปรดเขียนเครื่องหมาย (✓) ลงใน หน้าข้อความตามสภาพที่เป็นจริง เกี่ยวกับผู้ตอบ
 แบบสอบถาม ตามความเป็นจริงให้มากที่สุด

ชื่อ-นามสกุล/ฉายา.....โรงเรียน.....

๑. สถานภาพ

๑.๑ บรพพชิต

๑.๒ ศฤหัสถ์

๒. ระดับการศึกษา

๒.๑ ปริญญาตรี

๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี

๓. ประสบการณ์การทำงาน

๒.๑ ระยะ ๑ – ๕ ปี

๒.๒ ระยะ ๖ – ๑๐ ปี

๒.๓ ระยะ ๑๑ ปีขึ้นไป

ส่วนที่ ๒ ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม
 แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ

๑.ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๒.ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงาน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

๓.ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน ตามหลักอิทธิบาท ๔ ควรเป็นอย่างไร

.....
.....
.....

ขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ข.

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย (IOC)

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม: (ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา)
- ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำสาขาพุทธการบริหารการศึกษา
 วุฒิการศึกษา : กศ.บ.(ภาษาไทย), กษ.ม.(จิตวิทยาการให้คำปรึกษา),
 พร.ด.(บริหารการศึกษา)
 สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น
๒. ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ : (ด้านการบริหารสถานศึกษา)
- ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาบริหารการศึกษา
 วุฒิการศึกษา : คบ.(สังคมศึกษา), ศษ.ม.บริหารการศึกษา,
 พร.ด. บริหารการศึกษา
 สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น
๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์ : (ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย)
- ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการสอนสังคม
 วุฒิการศึกษา : ศษ.บ. (ประณมศึกษา), คม. (การประณมศึกษา), Ed.D.
 (Faculty of Education. Deakin)
 สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น
๔. พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส,ดร.: (ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักธรรมทางพุทธศาสนา)
- ตำแหน่ง : อาจารย์ประจำสาขาพุทธการบริหารการศึกษา
 วุฒิการศึกษา : พธ.บ. (พระพุทธศาสนา), พธ.ม.(พระพุทธศาสนา)
 ศษ.ม. บริหารการศึกษา, พร.ด. บริหารการศึกษา
 สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตขอนแก่น

๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส : (ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา)

ตำแหน่ง	: อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขา พระพุทธศาสนา
วุฒิการศึกษา	: ป.ธ.๔ , พ.ม. , พ.ธ.บ. , M.A., (Ed) P.G.Dip. in Journalism Ph.D.(Ed) ปร.ด. (ภาษาไทย)
สถานที่ทำงาน	: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ภาคผนวก ค.

หนังสือขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๙๔ วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ธีระศักดิ์ บึงมุ่ม

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยมี ดร.สมปอง ขา
สิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๙๔

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร พระอธิการบุญช่วย โชติวิโส, ดร.

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยมี ดร.สมปอง ขา
สิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๐

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๙๔

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.รัชนี จรุงศิริวัฒน์

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยมี ดร.สมปอง ขา
สิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๙๔

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ผศ.ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยมี ดร.สมปอง ขา
สิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ขออนุมัติคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิติต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น โทร. ๐๙๒-๕๕๒-๖๔๒๖

ที่ ศธ ๖๑๓๒.๑/ว ๙๔

วันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน/เจริญพร ดร.สังวาลย์ เพ็ญยุระ

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลัก
อิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดชัยภูมิ โดยมี ดร.สมปอง ขา
สิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ดังนั้น เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพและถูกต้องตามหลักการวิจัย
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาเห็นว่า ท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบ
เครื่องมือวิจัย ขอบขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอ
อนุโมทนาในการช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ภาคผนวก ง.

พิมพ์ชื่อภาคผนวก

ภาคผนวก จ.

ภาคผนวก ง

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC

ค่าความสอดคล้องความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC : Index of Concurrence)
เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
จังหวัดชัยภูมิ”

ข้อ	ตัวแปร	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑.สถานภาพ									
	๑.๑ บรรพชิต	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๑.๒ คฤหัสถ์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒.ระดับการการศึกษา									
	๒.๑ ปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๒.๒ สูงกว่าปริญญาตรี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓.ประสบการณ์ทำงาน									
	๓.๑ ๑ - ๕ ปี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๓.๒ ๖ - ๑๐ ปี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
	๓.๓ ๑๑ ปีขึ้นไป	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิ บาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักอิทธิบาท ๔									
๑	มีความรักในการแสวงหาและเลือกใช้ ข้อมูลข่าวสารความรู้เพื่อให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	มีความใฝ่รู้ในเนื้อหาวิชาที่สอนและกล ยุทธ์การสอน เพื่อให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์สิ่ง ใหม่ ๆ ได้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	มีการทุ่มเทใจสามารถจัดการคุณภาพการจัด กิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	มีความรักในการใช้จิตวิทยาเพื่อความ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฤษฎี บาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๑. ด้านมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามหลักกฤษฎีบาท ๔									
	เข้าใจและสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ								
๕	มีความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติการสอน และให้ความช่วยเหลือตามสมควร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖	มีความพากเพียรในการให้คำแนะนำช่วยเหลือผู้เรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๗	มีความพยายามในการสร้างบรรยากาศการจัดการชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๘	มีความตั้งใจมุ่งมั่นทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๙	มีการสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ และประเมินสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๐	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๑	มีการวางแผนจัดการคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๒	มีการทบทวนโดยนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๓	มีการประเมิน ปรับปรุง และศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฤษฎีกา บท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักกฤษฎีกาบท ๔									
๑	มีความรักความพอใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	มีความรักความพึงพอใจปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	มีความตั้งใจมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนได้เต็มตามศักยภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	มีความภาคภูมิใจในการพัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอยู่เสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖	มีความตั้งใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๗	มีความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในชุมชนอย่างสร้างสรรค์	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๘	มีความเอาใจใส่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๙	มีการทบทวนโดยนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	นำไปใช้ได้
๑๐	มีการประเมิน ปรับปรุง และศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๑	มีความคิดอย่างรอบด้านเพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน มาพัฒนาการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๒	มีการคิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฤษฎี บาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล			
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล	
๒. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติงานตามหลักกฤษฎีบาท ๔										
	เครื่องมืออุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียน บรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้									
๑๓	มีการไต่ตรองเตรียมการสอนใน ลักษณะอื่น ๆ ที่สามารถนำไปใช้จัด กิจกรรมการเรียนการสอน	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้	

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักกฤษฎี บาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักกฤษฎีบาท ๔									
๑	มีความยินดีประพฤติตนเหมาะสมกับ สถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๒	มีความรักในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จอย่างมี คุณภาพ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๓	มีความรักความพอใจ มีจิตสำนึก สาธารณะ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๔	มีความพากเพียรใฝ่ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และ สะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๕	มีความตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความ รับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทาง ราชการ	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๖	มีความขยันพากเพียรในการใช้หลัก วิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ข้อ	การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิ บาท ๔	ผู้เชี่ยวชาญ					สรุปผล		
		๑	๒	๓	๔	๕	รวม	IOC	แปลผล
๓. ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตนตามหลักอิทธิบาท ๔									
	วิธีการใหม่ ๆ								
๗	มีความมุ่งมั่น สนับสนุน และส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๘	มีการยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มี ผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๙	มีความตั้งใจส่งเสริมให้ศิษย์และ ผู้รับบริการสามารถแสวงหาความรู้ได้ ด้วยตนเองจากสื่อ อุปกรณ์ และ แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๐	มีมุ่งมั่นส่งเสริมให้ศิษย์และผู้รับบริการ มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๑	มีความไตร่ตรองนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้จัดการศึกษา	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๒	มีการใช้องค์ความรู้หลากหลายในการ ปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กับสมาชิกในองค์กร	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๓	มีการสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อ ปกป้องสิทธิเด็กเยาวชน และ ผู้ด้อยโอกาส	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้
๑๔	มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิด การเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตาม หลักเศรษฐกิจพอเพียง	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑.๐	นำไปใช้ได้

ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง ๐.๖๐ - ๑.๐๐

ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

Reliability

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.978	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ข้อ1	52.70	418.493	.847	.977
ข้อ2	52.47	409.292	.845	.977
ข้อ3	52.50	419.155	.614	.978
ข้อ4	52.47	422.602	.531	.978
ข้อ5	52.53	409.637	.893	.977
ข้อ6	52.63	424.309	.551	.978
ข้อ7	52.57	414.461	.854	.977
ข้อ8	52.73	423.375	.753	.978
ข้อ9	52.67	416.713	.899	.977
ข้อ10	52.63	423.137	.502	.978
ข้อ11	52.50	423.017	.567	.978
ข้อ12	52.60	415.697	.758	.977
ข้อ13	52.60	420.317	.593	.978

ข้อ14	52.57	409.978	.890	.977
ข้อ15	52.57	416.047	.794	.977
ข้อ16	52.73	425.789	.764	.978
ข้อ17	52.47	409.292	.845	.977
ข้อ18	52.50	419.155	.614	.978
ข้อ19	52.53	422.464	.595	.978
ข้อ20	52.53	409.637	.893	.977
ข้อ21	52.63	419.964	.668	.978
ข้อ22	52.47	409.292	.845	.977
ข้อ23	52.50	419.155	.614	.978
ข้อ24	52.63	421.826	.596	.978
ข้อ25	52.50	410.466	.812	.977
ข้อ26	52.47	408.602	.823	.977
ข้อ27	52.47	409.844	.786	.977
ข้อ28	52.53	411.223	.841	.977
ข้อ29	52.57	418.806	.638	.978
ข้อ30	52.50	421.362	.538	.978
ข้อ31	52.57	414.806	.779	.977
ข้อ32	52.60	414.800	.854	.977
ข้อ33	52.43	411.564	.733	.978
ข้อ34	52.53	419.223	.577	.978
ข้อ35	52.50	417.086	.575	.978
ข้อ36	52.70	418.493	.847	.977
ข้อ37	52.50	409.500	.842	.977
ข้อ38	52.50	419.155	.614	.978
ข้อ39	52.47	422.602	.531	.978
ข้อ40	52.53	409.637	.893	.977

โดยสรุปมีค่าอำนาจจำแนก (Corrected Item-Total Correlation) ระหว่าง .๕๐๒ - .๘๘๘

ภาคผนวก ฉ.

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ตำบลโคกสี

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามเพื่อทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดท่าพระหงส์เทศประดิษฐ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงค์ดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ภาคผนวก ฉ

หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบล
โคกสี

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพุทธธรรมวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงค์ดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว และ พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดประจักษ์วิทยานุสรณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๔ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว และ พระครูสโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้อาจใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

ตำบลโคกสีอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๔๐๐๐๐

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดป่าหนองดินดำ

แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

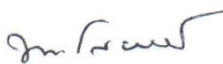
ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต

หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบลโคกสี

อำเภอเมือง จังหวัด

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดกลางเมืองเก่า

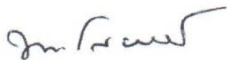
สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งแก้ว และ พระครูสโมธานเขตคณารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
ตำบลโคกสี อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชัยภูมิพิทักษ์(ผาเก็ง)

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิตหลักสูตร
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตาม
หลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง
ชาสิงห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคณารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์
จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์
บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มี
ผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็น
อย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

ที่ ศธ.๖๑๓๒.๑/ว ๑๐๕

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

๗ ๗๕/๙๑

บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ตำบล
โคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

๑๖ กันยายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดชัยภูมิวนาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑๓ ชุด

แบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒ ชุด

ด้วย พระอนุชา สิริสาโร (แรงค์ดี) รหัสประจำตัว ๖๐๐๕๒๐๕๐๑๕ นิสิต
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาวิชาชีพครูตามหลักอิทธิบาท ๔ ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดชัยภูมิ” โดยมี ดร.สมปอง ชาสิ่งห์แก้ว และ พระครูสุโมธานเขตคนารักษ์, ดร. เป็นคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

การนี้ เพื่อให้งานวิจัยของนิสิตสำเร็จลุล่วงตามหลักการวิจัยและเป็นไปตามวัตถุประสงค์จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถามและสัมภาษณ์บุคลากรในหน่วยงานที่ท่านกำกับดูแล โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่ประการใด

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณที่ช่วยเหลือด้านวิชาการมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระโสภณพัฒนบัณฑิต,รศ.ดร.)

รองอธิการบดี วิทยาเขตขอนแก่น

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

บัณฑิตศึกษา มจร.วิทยาเขตขอนแก่น

เลขานุการหลักสูตร

โทร. ๐๘๕ ๔๕๙ ๙๓๖๕

พระอนุชา สิริสาโร (นิสิต)

โทร. ๐๘๐ ๗๓๗ ๗๕๔๑

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ ฉายา/นามสกุล : พระอนุชา สิริสาโร (แรงดี)
- วัน เดือน ปีเกิด : วันศุกร์ ที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๔
- ภูมิลำเนาที่เกิด : ๒๐๖ หมู่ ๑๕ บ้านลาดวังม่วง ตำบลหนองบัวแดง
อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ ๓๖๒๑๐
- การศึกษา : เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๐ เวลา ๑๗.๒๗ น. ณ พัทธสีมา วัดเขต
- ประสบการณ์การทำงาน : พ.ศ. ๒๕๕๗ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขารัฐประศาสนศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมินิสิตปริญญาโท
หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) สาขาพุทธบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น
- สังกัด : วัดเขต ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ
- ตำแหน่ง : เลขานุการเจ้าคณะตำบลท่าใหญ่
- ปีที่เข้าศึกษา : ปีการศึกษา
- ปีที่สำเร็จการศึกษา : ปีการศึกษา
- ที่อยู่ปัจจุบัน : วัดเขต บ้านลาดวังม่วง ตำบลหนองบัวแดง อำเภอหนองบัวแดง
จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ ๓๖๒๑๐